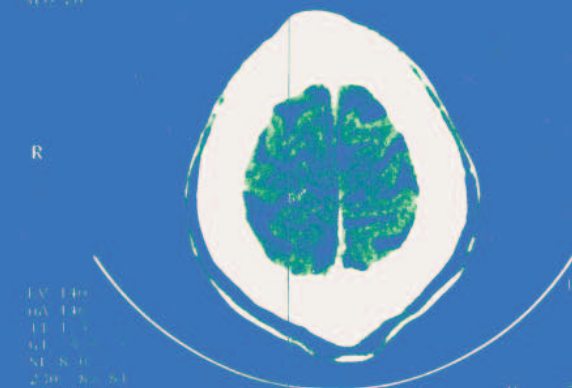
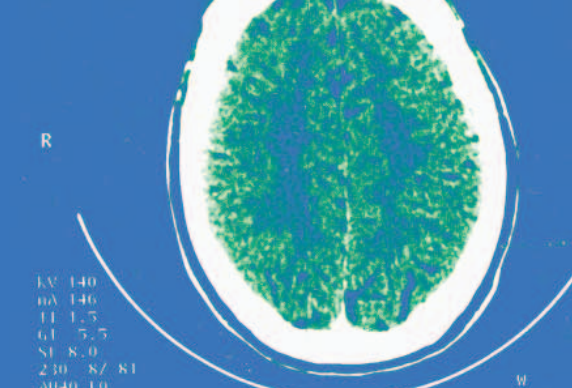

ikkuna paikka

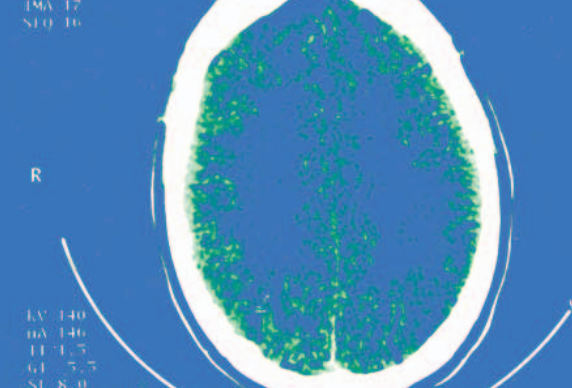
04-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21

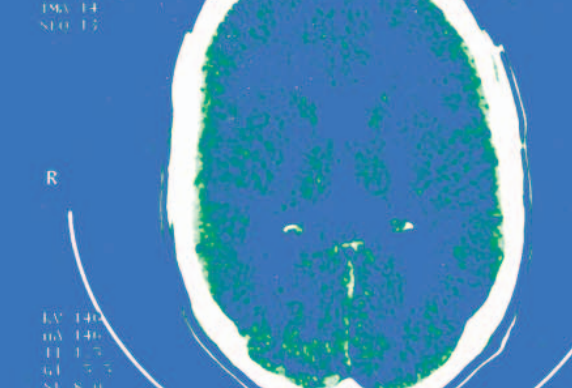
04-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21

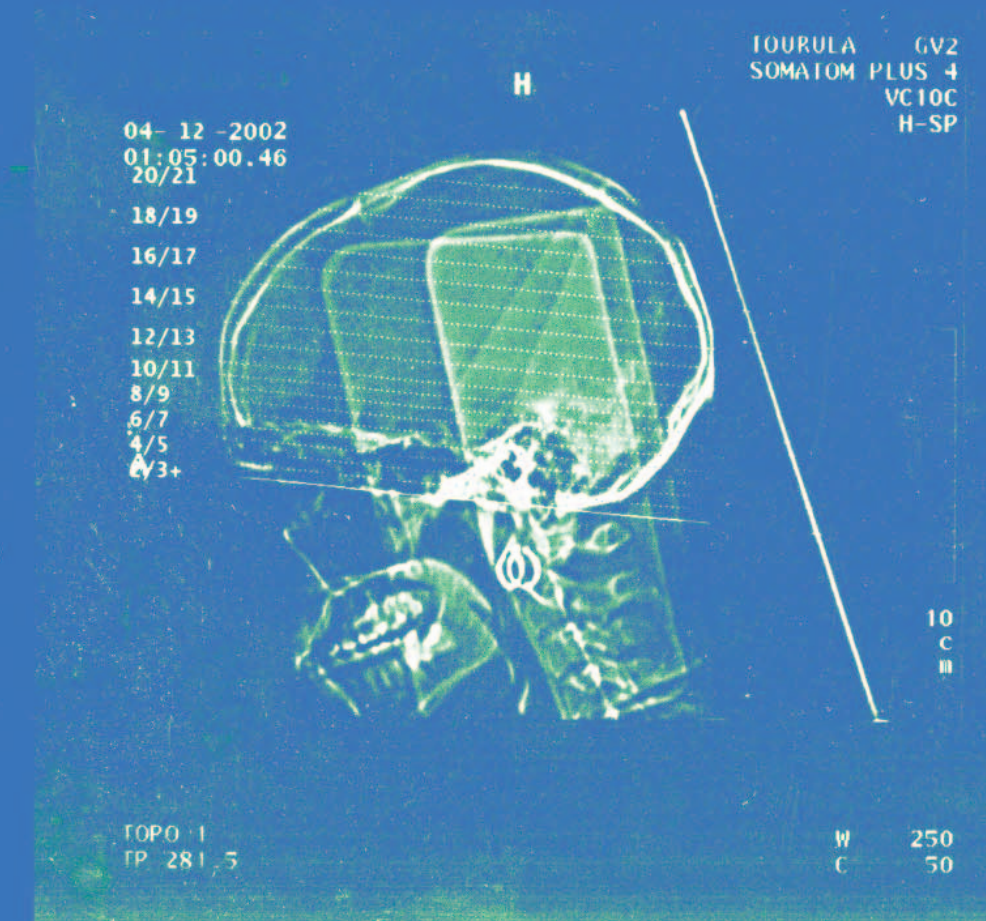
04-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21

04-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21

04-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21
 01-08-21 21

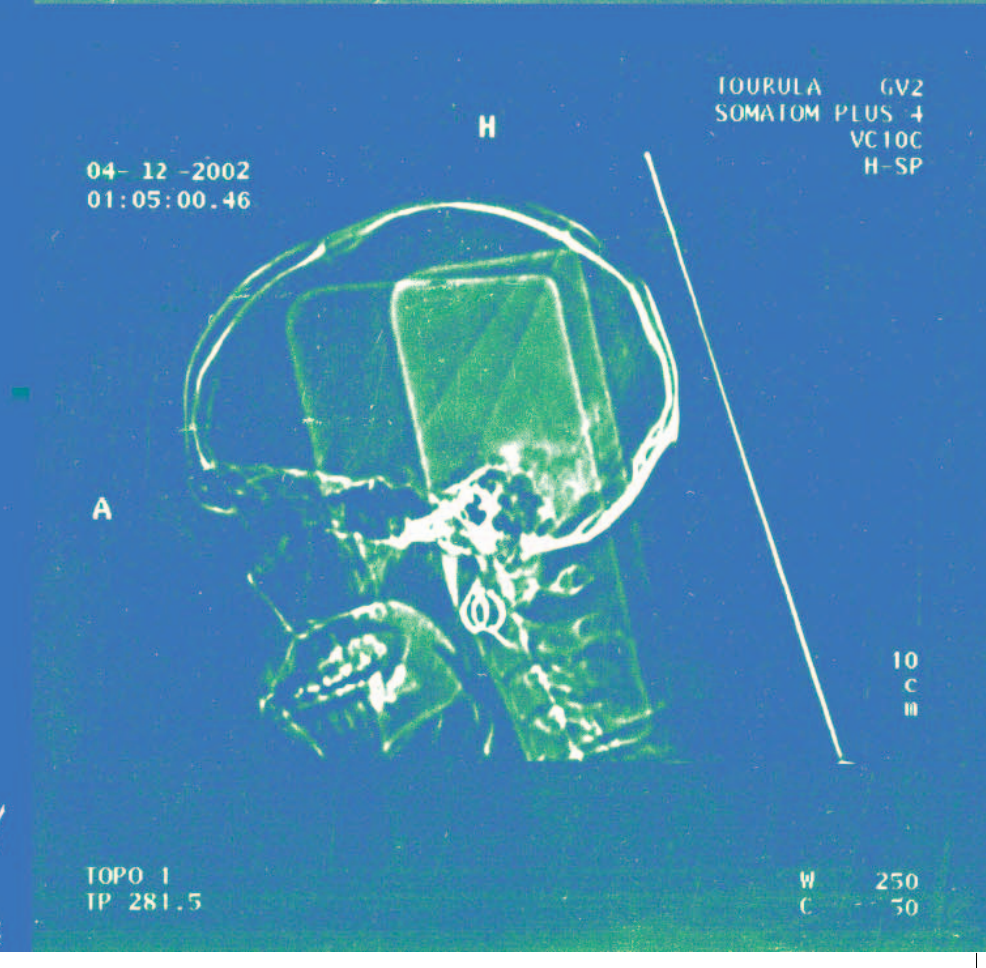

TOURULA GV2
 SOMATOM PLUS 4
 VC10C
 H-SP

04-12-2002
 01:05:00.46
 20/21
 18/19
 16/17
 14/15
 12/13
 10/11
 8/9
 6/7
 4/5
 2/3+

TOPO 1
 TP 281.5

W 250
 C 50

TOURULA GV2
 SOMATOM PLUS 4
 VC10C
 H-SP

04-12-2002
 01:05:00.46

TOPO 1
 TP 281.5

W 250
 C 50

ikkuna paikka

Ikkuna paikka

VALITSIMME TEEMAKSI matkan ja teimme lehden. Lehden tekemistä voisi luontevasti verrata matkaan. Minä en vertaa, vaikka pidänkin kliseistä. Työstimme lehteä kuin tervaa juoden ja viimeistä päivää. Alussa oli sana, lopussa useampi ja monta kuvaa.

Teemastamme huolimatta kukaan ei matkannut lehteä väännettäessä kuin kotipaikkakunnalleen ja takaisin Jyväskylän sohjoon. Olisi ehkä pitänyt. Jyväskylä on sympaattinen kaupunki loppusyksystäkin ja opiskelu kivaa, mutta välillä pitäisi päästä tuulettamaan toden teolla. Vaihtaa maisemaa. Silloin kirkastuisi ajatuskin.

EIVÄT IKKUNAPAIKAN kirjoitukset tunkkaisia ole, päinvastoin. En kuitenkaan taida olla ainoa tekijä, jolla on pää tasaisin väliajoin jumissa sen verran pahasti, että edes matkoista haaveilu ei onnistu. Voi hervanta sentään kuinka tuoreena sitä palaisi, kun pääsisi piipahtamaan Tukholman Tunnelbanassa tai Amsterdamin utuisissa illassa.

Matkan kaipuusta tämä lehtikin lähtee liikkeelle. Sen jälkeen seikkaillaan liikenteen seassa ja syvällä tajunnan syövereissä, muukalaisia, kuolemaa ja päivittäistavarakauppaa unohtamatta. Lehtemme on mustainen todiste siitä, että aina ei tarvitse lähteä kapsäkkien kanssa kauas pois ollakseen matkalla. Taajuutta voi vaihtaa kätevästi kotioloisakin. Emme silti kannata huumeiden käyttöä. Vaihtoehtojakin löytyy. Tahdomme sen sijaan ottaa kantaa opintotuen korottamisen ja halvempien VR:n lippujen puolesta. George W. Bushin syösisimme vallasta, jos matkustaisimme Yhdysvaltoihin.

OPISKELUKIIREISTÄ ja huonosta huumorintajusta pitäen teimme lehden, jonka tarkoitus olisi viedä lukijan aatokset uusille raiteille ja kuumotaville kiitoraidoille. Turvallista matkaa. Seuraava sivu, olkaa hyvä.

pääkirjoitti

Antti Tiainen

Päätasaama

”80-luvulla Jyväskylässä oli limusiinitaksi, mutta se varastettiin Virossa.”

”Kokonaiset sosiaaliset ryhmät, jopa kansat ongelmineen lakkaavat olemasta sillä hetkellä kun niistä ei enää kirjoiteta. Unohtaminen on helpottavaa monille, mutta elämme yhteisessä maailmassa. Neljäs maailma elää meissä.”

”Kahdenkymppien puoliväliin mennessä olen kokenut jo monen läheisen kuoleman, istunut silmät turvoksissa hautajaisissa mitään käsittämättä. Kuunnellut huutoa, itkua, parkua, epätoivon ääniä – ja toisaalta ihania muistoja. Kuolema ei pelota, mutta jättää jälkeensä hämmennyksen. Elämä jatkuu, mutta erilaisena. Suru kulkee kaikessa mukana.

Kuolema herättää valtavasti kysymyksiä, vaikka se on maailman tavallisin asia. Kiinnostavinta kuolemassa on, että sen edessä kaikki ovat tasa-arvoisia.

Lamppu sammuu kaikilta joskus.”

”Pappi alkaa puhua suoraan Rauhalle kesken tavallisen jumalanpalveluksen. Saarnaan on piilotettu hänelle tarkoitettu viesti, suorastaan uhkaus. Pappi pitää jumalanpalveluksen kuin minä sunnuntaina tahansa. Ainoastaan Rauha ymmärtää sanojen todellisen merkityksen. Oman seurakunnan johtohahmo on liittynyt pimeään puolelle.”

”Paikallinen kaupan omistaja ja toinen kaveri ryypäsivät Laajavuoressa. Aamulla neljän aikaan he saivat päähänsä, että lähdetään taksilla Turkuun. Minä sanoin, että mikäs siinä, vaikka olin vähän väsynyt. He kertoivat jatkavansa Turusta laivalla Puolaan.

Ensiksi ajettiin kauppiaan omaan liikkeeseen, josta haettiin kori kaljaa ja iso laatikollinen sukkahousuja. Turkuun saavuttaessa pojat olivat jo aika maistissa. He nousivat laivaan ja sukkahousuja roikkui vähän joka taskusta.

Myöhemmin näin toisen kavereista. Hän kertoi, etteivät he päässeet kuin Ruotsiin asti, vaikka Puolaan olivat varautuneet menevänsä ja sukkahousulla tienäävansa.”

”Se kipristelee mahassa ja saa varpaat liikkumaan. Se kohisee käsien verisuonissa. Se poukkoilee pään sisällä ja saa odotuksen hehkun nousemaan poskille. En ymmärrä ihmisiä, joille se on oireeton. Aika omituinen juttu, matkan kaipuu.”

”Älä murehdi, et ennen kuolemaasi kuole.”
venäläinen sananlasku

”Autossa kaksi elähtänyttä miestä. Virnistävät, minnekäs tyttö on matkalla? Epäroin, mutta hyppään kyytiin. Jutustelemme mukavia yhteisestä synnyinkaupungista, pieni pelko veloo hymyni alla ja kasvaa kasvamistaan.

Tiedätkös tyttö, että liftarille voi sattua kaikenlaista, kysyvät. Tiedänhän minä, tällä hetkellä erittäin selkeästi. Vaativat välttämättä saada viedä minut pois reitiltäni, Tikkurilaan. Estelen, voin ihan hyvin jäädä pois aiemminkin ja ottaa toisen kyydin. Sen verran on sinullakin rahaa, ettei tarvi henkeään täällä kaupata, kuski napauttaa ja suuntaa juna-asemalle. Olivatkin vain huolissaan.”

”Tulikuuma päivä autossa. Hauska ja letkeä meksikolainen trumpettimusiikki alkaa iltaa kohden vaikuttava jo mielenterveyteeni. Illalla löydän itseni jostain, rahat eivät riitä motelliin. Yösija löytyy onneksi vanhan pariskunnan varastonlattialta. Papuilallista ahmiessani rouva kertoo loputtomasti juoruja naapureistaan. Aamulla saan matkaevääksi appelsiineja ja pyynnön tulla toistekin.”

Valheita ja videonauhaa

- kysymyksiä kaikkiin vastauksiin -

Hei innokkaat lukijani! Tällä kertaa palstalla matkataan kuvien maailmassa ja todellisuudessa. Kirjeisiinne vastaa poikkeuksellisesti vieraileva asiantuntija. Pirteätä talvea kaikille!

Sanna-täti

Dear Sanna-täti, Tää on vähän outo ongelma, mutta mä en pysty käymään enää elokuvissa. Musta tuntuu inhottavalta, kun joutuu menemään niitten päähenkilöiden kanssa esim. suihkuun tai matkustamaan vaikka Meksikoon. Mä oon niinku siinä elokuvassa mukana, vaikka mä toisaalta istun siellä leffateatterissa. Onx mussa jotain tosi pahasti vialla?

”Kameraan samastuva katsoja siirtyy hetkessä paikasta toiseen ja pääsee tarkastelemaan asioita ”epäinhimillisistä” näkökulmista (esim. äärettömän kaukaa tai läheltä).

Elokuva antautuu katsottavaksemme, mutta käyttäytyy ikään kuin ei tietäisi sitä. Tämä luonnollisesti lisää elokuvan re-

suutta hallitaan fantasian, unimaailman kautta.”

Moi!

Ihan ekax: Tää on ihana palsta, kiitti tästä!

Sitten: Mulla menee ajantaju ihan kokonaan, kun mä katon Salkkareita (toim.huom. Salatut Elämät). Jos siin on niinku aamu, niin sen jakson jälkeen mä oon ihan sekasin, et onx nyt aamu vai mikä. Sit lisäx, ne neuvot mitä siinä annetaan ei toimi useinkaan. Help me!

”Television pysyvä läsnäolo arkikokemuksessa muokkaa sen kerronnan aikamuodoksi ikuisen nykyisyyden, ”tämä tapahtuu nyt”.

Televisio pyrkii sulauttamaan omansa ja katsojan todellisuuden, luomaan illuusion yhteisestä turvallisesta aika-tila-jatkumosta (”me täällä”), joka sulkee häiriöt levottomaan ulkomaailmaan (”nuo tuolla”).

Televisio on pyrkinyt vastaamaan kadonnutta todellisuutta haikaileville katsojille

Dear Sanna-täti, Mulla on valokuva musta tosi pienenä mun isän kanssa. Isää mä en oo koskaan tuntenu, enkä tavannu myöhemmin, joten miksi se kuva on mulle niin tärkeä? Onx se ihan normaali et mä pystyn kuvittelemaan mitä sitä kuvaa ennen ja jälkeen on tapahtunu (ku en hän mä oikeesti voi muistaa)?

”Valokuvaa katsoessamme tiedämme, että kuvan esittämä henkilö tai objekti on todella ollut kameran edessä läsnä, ja tämän läsnäolon jäljittelyyn kätkeytyy valokuvan viehäytys ja lumo.

Valokuva ja elävä kuva edustavat näihin asti kehittyneimpiä muotoja niistä menetelmistä, joita on aikojen kuluessa kehitetty kuoleman voittamiseksi, elämän ylläpitämiseksi.

Kuten John Berger huomauttaa, silmänräpäyskin edellyttää ajallisuutta: Valokuvattu silmänräpäys voi saada merkityksen vain siinä määrin kuin katsoja kykenee lukemaan siihen keston

alimin tuntua, sillä katsoja kokee helposti ”tirkistelevänsä” sattumanvaraista puhdasta todellisuutta ja elokuvan kertova, katsojan silmää varten rakennettu luonne voi hyvinkin unohtua.

Elokuvateatterin olosuhteet ja kuvien liike aiheuttavat katsojassa psyykkisen taantuman. Katsoja palautuu lapsuuteen, sen maagiseen unimaailmaan, jossa todelli-

lisäämällä tv:n realismia ja todellisuusindeksejä.

Tv-fiktioista jatkuvajuoniset melodraamat ovat nousseet monen yllätykseksi parin viime vuosikymmenen suosikeiksi.

Niissä panostetaan ihmissuhteisiin ja tunne-elämän koukeroihin, siis siihen elämänalueeseen, jonka todellisuudesta katsoja voi vielä postmodernina aikakin olla varma.”

joka ulottuu sen itsensä ulkopuolelle. Pitäessämme valokuvaa merkityksellisenä lainaamme sille menneisyyden ja tulevaisuuden.”

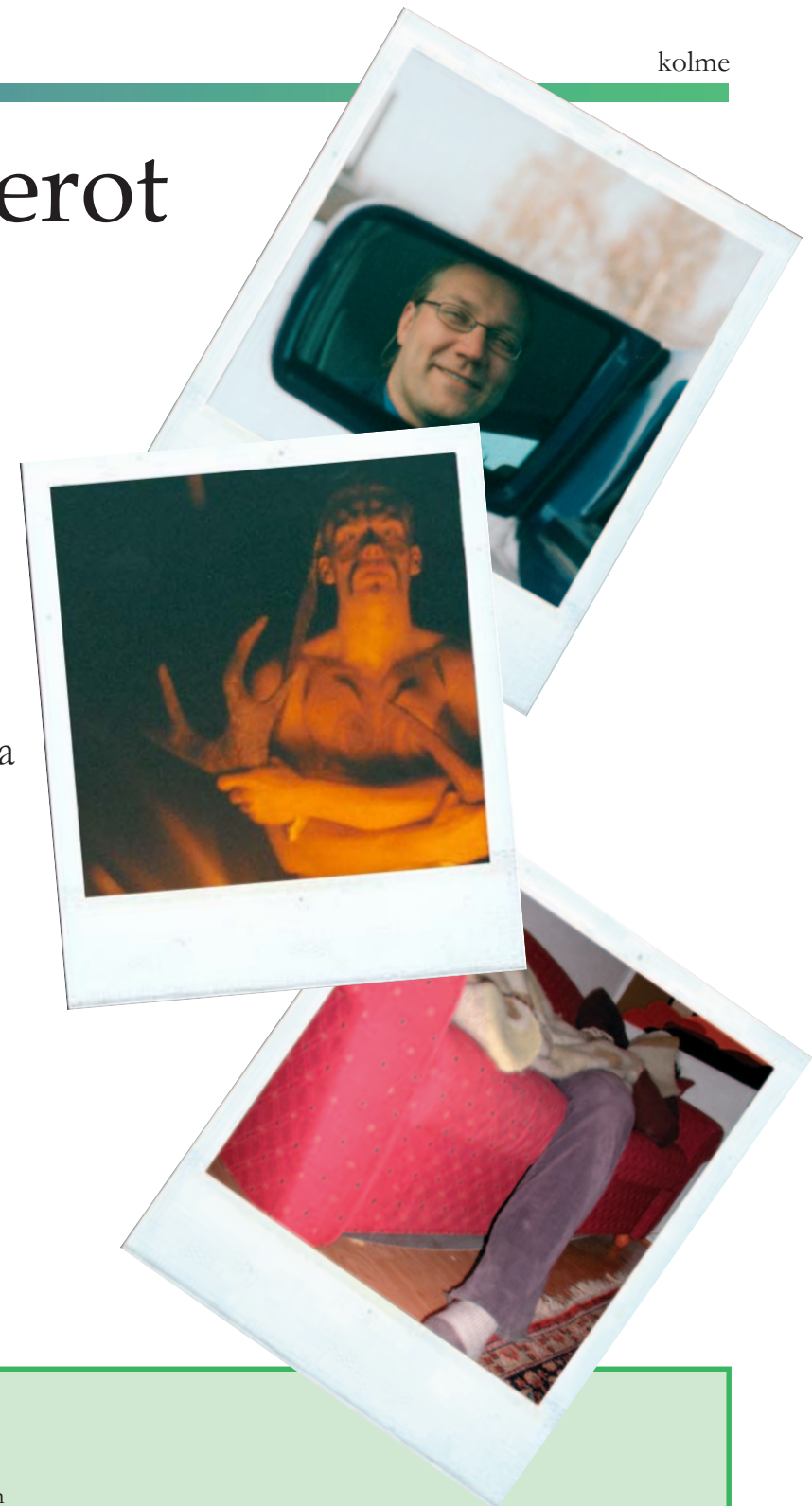
Suorat sitaattit Veijo Hietalan kirjasta *Kuvien todellisuus*.

teksti Sanna Pulkinen

Paikkanumerot

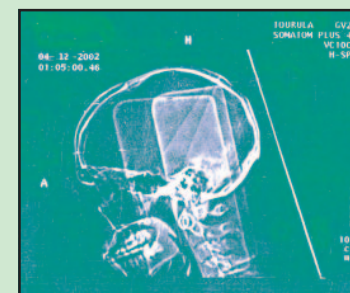
- 4 Matkakuumetta
- 6 Missä on peukalo
- 8 Taksarin tavallinen
- 10 Pikamatka ja maraton
- 11 Pelko on totta
- 14 Poistetaan tarpeettomana
- 16 Mene itseesi
- 18 Mielen vaellus
- 21 Lankea tänään
- 24 Kenen portilla seisot
- 26 Kysyvä pysyy raiteilla
- 27 Pääteasema

Ikkunapaikka

syksy 2002

Jyväskylän yliopiston toisen vuoden journalistiikan opiskelijoiden sympaattinen yritys

päätoimittaja
Antti Tiainen

ulkoasuvastaavat
Teemu Lampinen
Jessica Ristimäki
Aki Salo

toimitus
Teppo Havo
Katri Kangas
Aino Mehtälä
Emma Mesikämmen
Milja Pajula
Sanna Pulkinen
Matleena Virkkunen

lehtori
Tapani Huovila

painopaikka
Kopijyvä, Jyväskylä

aina matkalla harvoin

Naimisissa oleva äiti ja kanttori sekä avoliitossa elävä tuotepäällikkö. Kaksi naista erilaisista elämäntilanteista. Yhteisenä tekijänä matkan kaipuu.

teksti ja kuvat

Emma Mesikämmen

Kirsi Laakkonen ei voi matkalla niin paljon kuin haluaisi. Hänellä on kerran kuussa vapaa viikonloppu, jäljelle jäävät on omistettava työlle.

- Loma-aikaa ei juurikaan jää, etenkin sellaista, että se olisi yhteistä perheen kanssa. Kun minulla on vapaapäivä, ovat muut perheenjäsenet töissä tai koulussa.

Kanttorina työskentelevän Kirsin unelma ei sijaitse etelän lomakohteiden aurinkorannoilla. Hän kaipaa matkailua kulttuurikohteisiin, niiden museoihin ja arkkitehtuuriin.

- Näiden lisäksi tietysti myös musiikki kiinnostaa ammatin puolesta.

Kulttuurimatkailun janoa Kirsi pääsee sammuttamaan ainakin kerran vuodessa matkustamalla viikonlopuksi Helsinkiin tai Tampereelle. Nämä reissut ovat hänen, aviomiehen sekä tuttavapariskunnan yhteistä aikaa.

- Tällaiseen viikonloppuun kuuluu hyvää ruokaa ja juomaa sekä jokin kulttuuritapahtuma.

Ulkomailla Laakkosen perheellä on hyvin harvoin tilaisuus lähteä. Matkustamista rajoittavat niin vanhempien työ, lasten koulu kuin rahakin.

- Tällainen matkailu voisi olla tärkeämpääkin kuin se nyt on. Jos olisi

arkku on kirkossakin auki, vainajan kasvot itään päin. Vainaja on puettu kuolinvaatteisiin, jotka hän on valinnut eläessään. Vainajan otsalla on paperinauha, jossa on rukouksen sanat. Saattajat pitävät kädesään tuohuskynttilöitä.

Suomessa hautajaisia odotetaan jopa pari kolme viikkoa kuoleman jälkeen, Venäjällä vainaja haudataan ensimmäisen viikon aikana.

- Perhesiteet ovat Venäjällä vahvat, ja toisten auttaminen tavallista. Hautajaiskuluja varten kaikki sukulaiset antavat rahaa. Myös työpaikka auttaa vainajan perhettä, Tanja Hämäläinen kertoo.

VENÄLÄISEN ortodoksisen tavan mukaan vainajan muistotilaisuudessa on esillä leipäpalanen ja vettä tai muuta juotavaa.

- Ajatellaan, että sielu on vielä kotona ja sillä voi olla nälkä. Sielu ei suutu sukulaisille, kun he antavat sille ruokaa, Tanja Hämäläinen selittää. Ruoka ja juoma liittyvät myös haudalla käyntiin. Venäjällä vainajien muistopäivää vietetään toukokuussa. Tällöin omaiset tulevat istumaan ja syömään haudan luo. Haudalle laitetaan pikkuannos ruokaa ja juomaa. Haudan vierelle sirotellaan muruja linnuille.

MEKSIKOLAISISSA hautajaisissa omaiset viettävät yön haudalla juhlien, laulaen ja tanssien. Vainajan kanssa halutaan viettää vielä viimeiset hetket iloisesti.

Kerran vuodessa meksikolaiset rakentavat kotiinsa alttarin, johon he laittavat kuolleen ihmisen valokuvan, tärkeitä esineitä, ruokaa ja juomaa. Jos ihminen on ollut vaikkapa tequilan ystävä, alttarille asetetaan tilkka juomaa. Altтари rakennetaan, jotta vainaja palaisi käymään kotonaan.

JUUTALAINEN tekee repeämän johonkin yllään olevaan vaatteeseensa surun merkiksi, kun häneltä kuolee lähiomainen. Juutalaiset valvovat yleensä kuolleen ruumiin äärellä hautaamiseen saakka. Hautajaisissa jokainen laskee haudalle kiven.

Hautauksen jälkeen vietetään surukautta noin kuukausi. Sen aikana surevat eivät aja partaansa, leikkaa hiuksiaan tai osallistu seuraelämään.

Surukauden päätyttyä pidetään muistotilaisuus haudalla. Vanhempansa tai lapsensa menettäneen suruaika jatkuu vielä kauemmin, vuoden ajan. Surutalossa palaa koko ajan muistokynttilä tai -valo.

ROMANIYHTEISÖSSÄ kuolema koetaan voimakkaasti. Perhe muuttaa mahdollisuuksien mukaan toiseen asuntoon, sillä yhteiseen kotiin liittyy paljon eläviä muistoja. Vainajan tavarat ja vaatteet hävitetään. Ainoastaan korut ja käsin tehdyt muistoesineet, kuten pitsipyyhkeet ja lakanat säilytetään.

Hautajaisia edeltävänä yönä romani-vainajan lähiomaiset ja ystävät kokoontuvat ruumiinvalvojaisiin. Menetyks koetaan lopullisena, koska vainaja on viimeistä yötä maan päällä ennen kuin hänet lasketaan haudata. Siunaaminen pidetään haudalla tavallisen kirkollisen kaavan mukaan.

BUDDHALAISISSA ja hindulaisessa kulttuurissa kuollut polttohaudataan. Buddhalaiset sirottelevat tuhkan mieluiten luontoon.

Intiassa hinduvainajan tuhkat sirotellaan pyhään jokeen. Näin sielu on vapaa kiintymyksestä entiseen kehoonsa ja voi rauhassa jatkaa matkaansa. Hindujen hautajaisissa vainajalle uhrataan kukkia ja sytytettyjä lamppeja. Vainajalle järjestetään tuliseremonia, jossa sielulle pyydetään siunausta. Ennen hautausta hindut saattavat vainajan viimeiselle matkalleen laulamalla hengellisiä lauluja ja rukoilemalla vainajan sielun puolesta.

Vainajan ylle pirskotellaan pyhää vettä ja hänen suuhunsa laitetaan pyhän kasvin lehtiä. Vainaja pestään ja puetaan.

KRISTITYT ja juutalaiset ajattelevat, että kuolema on tämän elämän päätepiste, jonka jälkeen alkaa uusi elämä tuonpuoleisessa. Kristittyjä odottaa taivaspaikka.

Buddhalaiset uskovat, että kuolemasa alkaa olennon hajoaminen niiksi elementeiksi, joista olento koostuu. Sekä keho että mieli koostuvat jostakin, joka hajoaa ja leviää maailman tuuliin. Kaikki tämä jatkaa olemassaoloaan osana muuta elämää.

Sielun jäänteet toimivat myöhemmin aikoina syntyvien olentojen sielujen ainesosina. Jotkut buddhalaiset suuntaukset uskovat

sielunvaellukseen, jossa kuoleman jälkeen koko tietoisuus syntyy uuteen kehoon.

HINDULAISEN käsityksen mukaan kuolema on yksi aineellisen olemassaolon tila. Aineellinen keho käy läpi erilaisia muutoksia, kuten syntyy, kasvaa, tuottaa jälkeläisiä, kuihtuu ja vähitellen katoaa.

Tätä aineellista kehoa ylläpitää henkinen, ikuinen sielu, joka säilyy aina samana. Sielu siirtyy kuoleman hetkellä toiseen ruumiiseen. Seuraava elämä tai ruumis määräytyy tehtyjen tekojen seurauksista.

Hindut uskovat, että kuollut voi jatkaa vaellustaan aineellisessa maailmassa eri eliölajeissa ylös- ja alaspäin tai kohota henkiseen maailmaan.

JOISSAKIN kulttuureissa hautajaisiin palkataan tai pyydetään itkijöitä, jotka näyttävät, missä kohdassa kuuluu itkeä. Surun ja kuoleman käsittely poikkeaa kulttuurien välillä, mutta jokaiselle maailmankatsomukselle on tuttua hämmennys, kärsimys ja suru kuoleman edessä. Viesti on kaikille sama, menettettyä ihmistä ei saa takaisin.

Kuten kirjailija Thomas Mann on todennut:

- Ihmisen kuolema on enemmänkin jälkeensä jäävien ongelma.

” Ihmisen kuolema on enemmänkin jälkeensä jäävien ongelma.

Thomas Mann

Millainen elämä, sellainen kuolema

Suomessa vainajaa muistellaan kahvikupin ääressä, venäläinen nostaa vainajalle maljan. Suhtautuminen kuolemaan ja hautajaistavat vaihtelevat eri maailmankatsomuksissa, kulttuureissa ja uskonnoissa.

Suomessa vainaja saatetaan viimeiselle matkalleen hiljaisuuden vallitessa. Venäläinen lähettää omaisensa tai ystävänsä hautaan erilaisissa tunnelmissa.

- Suru on vahvemmin esillä venäläisissä kuin suomalaisissa hautajaisissa. Venäläiset ihmiset itkevät avoimesti, voivat jopa huutaa. Suomalaisissa hautajaisissa itketään hiljaisemmin ja pidättyvämmiin, kuvailee **Tanja Hämäläinen**, joka on syn-

tynyt ja kasvanut Venäjällä, mutta asuu nykyään Suomessa.

ERO KAHDEN kulttuurin välillä näkyy hautajaistavoissa. Etenkin Venäjän maaseudulla on tavallista, että kuollutta pidetään avoimessa arkussa tämän kotona, jotta sukulaiset voivat käydä hyvästelemässä hänet. Suomessa, luterilaisessa kirkossa arkku on suljettu, mutta ortodokseilla

enemmän rahaa, matkustelisimme varmaan enemmän ulkomailla.

Kesäloma on perheen yhteistä aikaa. Lapset ja vanhemmat viettävät yhdessä kuukauden saaristossa purjeventeilijöiden, satoi tai paistoi. Kirsi kuvaa merellä seilatuja viikkoja henkireiäksi.

- Merelle ei tule postissa laskuja eikä muuta ikävää. Ne odottavat sitten, kun palaa kotiin. Silloin tekisi kyllä mieli lähteä välittömästi takaisin veneelle.

NIMENOMAAN TARVE ympäristönvaihdokseen aiheuttaa Kirсилle matkan kaipuuta. Kanttorin toimen ohessa hän antaa laulutunteja kotonaan. Näin työt pääsevät tunkeutumaan yksityisen alueelle.

- Vapaapäivinäkin tulee soitettua ohimennen pianoa, joten silloinkaan en oikein rentoudu kunnolla.

Matkailu on Kirsillemme oiva keino katkaista arki, suuntautuu se sitten kaupunkien kulttuurielämään tai saariston rauhaan.

- Uusia maisemia on hirveän mielenkiintoista nähdä.

MARI KOIVUNIEMÄ ei matkustaminen kyllästyä, vaikka ulkomaanreissuja kertyy lähes kymmenen joka vuosi. Jalankulkijajäjestimien tuotepäällikön työnkuvaan kuuluu pari, kolme mesumatkaa sekä muutama asiakaskäynti vuosittain. Tämän lisäksi hän tekee yhden, kaksi privaattimatkaa yhdessä avomiehensä kanssa.

- Jos reissuja olisi nykyistä enemmän, niin ehkä niitä sitten olisi liikaa. Nyt tilanne on kuitenkin sellainen, että kun olen matkan jälkeen ollut jonkin aikaa Suomessa, niin taas pitäisi päästä.

Mari kaipaa matkailua pitkälti samoista syistä kuin Kirsi. Myös hänelle se antaa tervetullutta vaihtelua normaalin elämänrytmiin.

- Matkustamisessa kiehtoo se, että näkee uusia paikkoja. Jos ei ole koskaan käynyt missään, niin näkökanta asioihin voi olla aika rajoittunut.

Ympäristönvaihdos on Marin mielestä myös loistava tilaisuus itsensä kehittämiseksi.

- Matkalla saattaa myös löytää itsestään uusia puolia ja ulottuvuuksia. Sitä luulee tuntevansa itsensä hyvin, mutta uudessa ympäristössä voi yllätyä. Huomaa, että ajatteleekin tästä ja tuosta asiasta tietyllä tavalla.

Ulkomaisten matkakuume iski Mariin lukion vaihto-oppilasvuoden jälkeen. Lapsena hän kierteli ympäri Suomea perheensä kanssa, mutta nykyään vieraat maat kiehtovat enemmän.

- Tuntuu, että ulkomaanmatka tuo kotimaan matkaan verrattuna enemmän katkosta arkeen. Matkustamiseen jää koukuun.

Mari ei koe työmatkojen tuovan helpotusta kaipuuseen. Ne ovat usein niin hektisiä, ettei ehdi huomioida olevansa matkalla.

- Pelkkä lentokoneessa istuminen ei tee matkaa. Usein työmatkalla on niin väsynyt, että paikkoihin ei jaksa tutustua omalla ajalla.

- Toisaalta kiireisetkin reissut tuovat tuki katkoksen arkiseen työelämään, ja joskus edustajat saattavat jopa näyttää vähän kaupunkia. Kaipuun sammuttamiseen tarvitaan kuitenkin privaattimatkaa.

MATKAN KAIPUUN lievittämiseen on varsinainen matkustelun ohella muitakin keinoja. Kirsi ja Mari pitävät kumpainenkin kirjoja yhtenä mahdollisena rohtona.

- Kirjojen välityksellä voi saavuttaa sellaisen olotilan kuin olisi jossain muualla. Televisio-ohjelmatkin ovat ihan hyviä, mutta kirjoihin voi yhdistää oman mielikuvituksensa ja kuvitella juuri sellaisen paikan, minne haluaa mennä, Mari kuvailee.

Sekä Mari että Kirsi korostavat kuitenkin, että mikään ei voita sitä, että pääsee itse

reissuun. Muut lievittäjät ovat ikään kuin särkylääkkeitä, kipu katoaa hetkeksi. Kirsiä on mukava laskea päiviä matkan alkuun.

- Odottaminen - suunnitteleminen ja pakkaaminen - on melkein paras osa, hän naurahtaa.

” **Merelle ei tule postissa laskuja eikä muuta ikävää.**

teksti ja kuvat

Milja Pajula

Peukkukilometrejä ja avautuvia rekkakuskeja

Junalla matkustaminen on ehkä helppoa, mutta se ei ole hauskaa. Liftaaminen ei ehkä ole helppoa, mutta se on hauskaa.

Vaikka Jyväskylässä opiskeleva **Jussi Laitinen**, 27, ei enää juuri liftaile, peukkukilometrejä on hänelle kertynyt tuhansia ja taas tuhansia. Pisimmillään peukalolla on päästy Espanjaan saakka, kahdesti.

- Roskilden jälkeen keksimme porukalla lähteä liftaamaan Espanjaan. Liftasimme pareittain. Seurasimme joukolla sivusta ja aina, kun yksi pari sai kyydin, seuraava pari meni tien varteen, Jussi muistelee.

Jussi korostaa, että liftaamisessa ei ole kyse pelkästä matkanteosta. Tien pientareella ei koskaan tiedä minkälaiseen kyytiin pääsee, ja monesti kyydin antaja on sellainen henkilö, jollaiseen ei muuten omassa arjessa tutustuisi.

- Espanjasta saatiin kyyti vanhalta saksalaismieheltä, joka kertoi kaikenlaista natsisajoista.

Myös kotimaassa liftatessa voi saada persoonallisia kyytejä. Muistettavimpia matkoja oli paluu Turusta Down By The Laituri -festareilta legendaarisen häröbändin Mana Manan keikka-autossa.

MITÄÄN SUORANAISIA vaaratilanteita ei Jussille ole sattunut, mutta muutaman kerran on kyydin turvallisuus mietittyä.

- Köpiksestä saatiin kyyti narkkaripariskunnan kyytiin. Eivät he oikein olleet minnekään matkalla, lähtivät vain viemään minua ja kaveriani etelään päin. Ajettiin

teksti ja kuvat **Aki Salo ja Teemu Lampinen**

AHNEUS. ”Se on synti, joka kohdistuu suoraan lähimmäistä vastaan, koska ihminen ei voi hankkia ylimääräisiä rikkauksia ilman että toinen ihminen menettää niitä.”

Ahneus on materian himoa, joka unohtaa henkisen rikkauden. Yhteiskunnan hengen mukaisesti raha ei ole pahaa, ja ahneus riivaakin montaa tavallista kaduntallaajaa. Laitetaanko äkkirikastumisen toivossa rahaa uhkapeleihin enemmän kuin olisi varaa? Ovatko peliluolat ahneuden tyyssijoja?

- Kyllä täällä käy ihmisiä, jotka eivät osaa lopettaa. He pelaavat koko päivän ja pistävät kaikki voitot menemään suuremman voiton toivossa. En kuiten-

kaan usko, että kovin moni kuvittelee täällä kunnolla rikastuvansa, pienistä rahoistahan täällä pelataan, arvelee **Kaija**, rahapelipaikan työntekijä.

” **Lattialla on useita patjoja siltä varalta, ettei jaksaisi mennä sänkyyn asti nukkumaan.** ”

LAISKUUS. ”Laiskuus on mielen velttoutta, joka välttää hyvään ryhtymistä. Se on vaikutukseltaan pabaa, jos se loitontaa ihmisen kokonaan pois hyvän tekemisestä.”

Laiskuuden syntiin syyllistynyt ihminen välttää parhaansa mukaan fyysistä ja henkistä työntekeä. Lorviminen on yksi rentoutumisen

muodoista, mutta äärimmilleen vietyinä se ahdistaa niin syntistä kuin lähipiiriäkin. Laiska voi olla tietysti missä tahansa, mutta tosilorvailija vaivautuu harvoin

poistumaan edes kotoaan. Onko oma asunto laiskan paratiisi? Tarjoavatko omat seinät turvaa tekemättömiltä töiltä?

- Minulla on sellainen pesämäinen asunto, josta jo sisustuksesta näkyy, että en ole kovin aikaansaava ihminen. Esimerkiksi lattialla on useita patjoja siltä varalta, että ei jaksaisi mennä sänkyyn asti nukkumaan. Henkinen laiskuus näkyy siinä, että kaikki asiat jäävät viime tippaan. Lisäksi se on tuonut todella ovelia muotoja selityksiin siitä, miksi en ole tehnyt sitä mitä olisi pitänyt, paljastaa **Rafael Grönlund**, pitkän linjan opiskelijä.

Sitaateissa olevat lainaukset ovat keskiaikaisen teologi Tuomas Akvinolaisen kirjasta Summa Theologiae.

että yliopisto on enää niin arvostettu paikka kuin se oli joskus aiemmin, vanhemman väen parissa, pohtii **Annina Tourunen**, itse avoimessa yliopistossa opiskeleva nainen.

KATEUS. ”Kateus on vastakkaista suvaitsevaisuudelle. Kun suvaitsevainen iloitsee naapurinsa hyvän puolesta, kateellinen suree.”

Kun halu toisen tavaroita, arvoa, kykyä, tilannetta tai ulkonäköä kohtaan iskee, on kateus päässyt valloilleen. Jokainen on joskus ollut kateellinen, mutta kuten negatiiviset asiat yleensä, tiivistyy kateuskin joukossa.

Yökerhojen ja baarien vessoissa vertaillaan omaa ja toisten hyvää, ja usein ruoho tuntuu aidan takana vihreäm-

mältä. Vilahtaako katse pissakourulla vieruskaverin varustuksiin tai onko peilin edessä huulipunaa sutivalla neitosella sietämättömän kalliin näköiset vaatteet? Ovatko yleiset vessat kateuden vessat kateuden paikkoja?

- Kyllä ainakin naisten vessoissa luodaan sellaisia pitkiä päästä varpaisiin katseita, ja yllytään joskus kommentoimaan, mikäli alkoholia on nautittu runsaasti. Kai siellä kadehditaan erityisesti ulkonäköä, ja jos sattuu olemaan baarissa jonkun hyvännäköisen

tyypin kanssa, on se myös yksi katkeruuden aihe. Miesten puolesta en tietysti tiedä, mittailisikohan ne sitten peniksiään tai jotain? En usko, että siellä ainakaan ulkonäöllä on niin suuri merkitys, kuin naisten puolella, tuumii neljän vuoden ajan baareissa kierrellyt **Mari Hotti**.

MÄSSÄILY. ”Mässäily ei tarkoita mitään tabuista syömistä tai juomista, vaan hallitsemattomia himoa, jossa unohtuu moraalisen hyveen muodostama järjen ääni.”

Kun syödään enemmän, kuin tarvitsisi, siirrytään mässäilyn puolelle. Monelle arkipäiväinen ilmiö esiintyy paitsi omassa ruokapöydissä, myös erityisesti ”syö niin paljon kuin jaksat” -paikoissa.

Ovatko notkuvat pöydät mässäilyä vääjäämättä aiheuttavia paikkoja, vai voiko synniltä välttyä syömällä vain sopivasti? Tai haluaako kukaan ylipäästänsä olla mässäilemättä?

- Kyllä täällä jotkut käyvät syömässä ihan sopivastikin. Useimmat kuitenkin syövät liikaa ainakin silmillään, eli ottavat hirveästi, jolloin ruokaa pitää heittää hukkaan. Monet päivittelevät lähtiesään, että tulipa syötyä liikaa. Ei liiallinen mässäily kyllä mitenkään kaunis asia ole, päivittelee **Katri**, pizzabuffetia tarjoavan ravintolan työntekijä.

HIMO. ”Kaikki luonnon on syntistä himoa ensinnäkin saastan tuottaminen ilman parit-

telua, toiseksi sopimattomien lajien parittelu keskenään, kolmanneksi samojen sukupuolten parittelu ja neljänneksi kaikki luonnottomat tavat parittelussa.”

Himoksi lasketaan kaikki hallitsematon lihallisten ilojen tarve niin keskiajan ”luonnottomuuksissa” kuin perinteisemmässäkin sukupuoliasioissa. Seksiä tulee nykyään vastaan kaikkialla, missä silmänsä pitää auki. Ovatko seksiä ammatikseen tarjoavat paikat enää sen syntisempiä kuin muutkaan? Ovatko erotiikkakaupat tai pornobaarit syntisen

himon valtakuntia?

- Tottakai kun tullaan katsomaan seksiä tai tarvikkeita, on siinä takana jonkinlainen himo, vaikka ei sitä kyllä mitenkään asiakkaiden silmistä näe. Nykyään himo on varmaan paljon vähemmän näkyvä ilmiö, kun sitä saa toteuttaa niin vapaasti. Himo näkyy eniten silloin, kun seksiä on konkreettisesti lähellä. Sekin tosin riippuu ihan mieltymyksistä, makuja on nykyään niin monenlaisia, kertoo **Pekka**, erotiikkakaupan myyjä.

VIHA. ”Viha on intobimomun yksi muoto. Intobimomun on hyvä asia, kun se on hienovarainen ja järjestelmällisesti säännöstellä, mutta pabaa, jos järki väistyy sen edeltä.”

Yksilöt, jotka hylkäävät rakkauden ja valitsevat tilalle raivon, syllistyvät vihaan. Aggressioita nousee pintaan harva se päivä, mutta on paikkoja, jossa viha ilmenee siinä määrin, että viisaammat pysyvät kaukana. Ovatko kadut viikonloppuöisin paikkoja, joissa viha pääsee valloilleen hallitsemattomasti? Hillitsekö edes poliisiputka järjettömästi raivoavaa kulkijaa?

- Kaduilla tapahtuu joka viikko pahoinpitelyjä, joihin aina kytkeytyy mukaan jossain määrin viha. Putkaan asti päätyneistä löytyy aina niitä, jotka potkivat ja riehuvat todella raivokkaasti. Se ei ole ihan joka päiväistä, mutta ei harvinaistakaan. Pahimman muodon viha saa, kun se yhdistetään päihteiden käyttöön, kuvailee komisario **Hannu Suokas** Jyväskylän poliisista.

” Miesten puolesta en tietysti tiedä, mittailisikohan ne sitten peniksiään tai jotain? ”

1.

2.

3.

varmaan parisataa kilometriä. Välissä pariskunta pysähtyi lämmittelemään lusikkaa. Vähän siinä katteltiin epäröiden, mutta jäätin silti kyytiin. Mies nuokkui ratissa välillä niin, että ajettiin väärällä kaistalla. Nainen vähän retuutteli ja matka jatkui.

Miehen on turvallisempi liftata, se tiedetään. Naiset puolestaan saavat kyydin huomattavasti helpommalla.

- Kerran sain yksin kyydin naiskuljetajalta, joka oli koko matkan todella pelok-

kaan näköinen. Perille päästyämme hän tunnusti, ettei olisi ottanut minua muuten kyytiin, mutta hän oli erehtynyt luulemaan minua naiseksi! pitkähiuksinen Jussi nau-
raa.

Jussin kokemuksen mukaan kyydin tarjoaja on yleensä itsekkin joskus liftanut. Peukalokyyti käy myös hyvästä keskustelun avauksesta.

Jos taksikuskit joutuvat olemaan ammatissaan Pekka Saurin roolissa, ovat lift-

atessa roolit kääntyneet ympäri: liftaaja on se joka kuuntelee, kun kuski avautuu.

- Hollannissa saimme kyydin rekka-mieheltä, joka purkautui matkalla oikein tosissaan. Siltä oli just vaimo lähtenyt, eikä työkään sitten enää maittaneet. Siinä keskustellessamme kuski yhtäkkiä saiahaa-elämyksen, päätti viedä auton suoraan pomolleen ja lopettaa hommat. Siinä ajatteli, että tuo valaistuminen taisi olla meidän aikaansaama.

... ja illaksi kotiin

Varauduimme siihen kuin retkelle lähtöön: eväsläinät olivat repuissa, leipäveitset sentään jätimme kotiin. Oli h-betki, maanantai-aamupäivä marraskuussa, pakkastakin ihan riittävästi.

Olimme kaksi keltanokkaa. Ei muuta kuin peukut pystyyn ja hyvää mieltä etsimään. Päätimme liftata Jämsään.

Jussi Laitinen ei määritteli toimintaamme liftaamiseksi. Hänen mielestään siihen tarvitaan 1) kyyti tai B) edes pakottava tarve ja kova yritys päästä jonnekin.

Liftipaikan olimme sentään valinneet oikein. Löysimme sopivan kohdan läheltä risteystä, jonka lävitse kulkee liikenne Jyväskylän pohjoispuolelta etelään vievälle moottoritielelle.

- Risteykset, rampit, tietyömaat. Sellaiset paikat ovat hyviä, missä autot ajavat hiljaa. Huoltoasemilla on hyvä mennä juttelemaan autoilijoiden kanssa ja samalla suostutella itselleen kyytiä, Jussi neuvo.

Heti toinen meidät ohittanut autoilija näytti peukkaa takaisin. Aha. Kivat sulle.

- Jotenkin tuntuu, että erityisesti nuoret äidit katsovat meitä pelokkaasti, Aki suoritti pika-analyysia.

- Ja loput katsovat muuten vain alentavasti, Teemu komppasi.

Myös sukupuolemmme saattoi haitata kyytiin pääsemistä. Jussi rakentaa nopeasti kaavion, siitä miten liftin saa parhaiten tarppaamaan: Yksi tyttö onnistuu, kaksi tyttöä siinä perässä. Tyttö ja poika seuraavat näitä.

Kahden pojan liftimatkan onnistuminen on jo hyvästä tuurista kiinni. Kolme on aina liikaa.

Pian peukun päät alkoivat sinertää, eikä meillä tosissamme ollut tarvetta käydä Jämsässä. Kenellä nyt olisi. Lähdimme kahville sulattelemaan peukaloitamme ja kokemuk-siamme.

Kunnon kuski- kyydissä

Taksikusille nopeusrajoitukset ovat suosituksia. Joutuisa matkanteko on oleellisempaa kuin liikennesääntöjen pilkuntarkka noudattaminen. Taksin kyydissä edes asiakas ei ole aina oikeassa.

teksti ja kuvat

Antti Tiainen

Juhani Salonen on sympaattinen mies, todellinen vanhan koulukunnan palveluammattilainen. Hän on ajanut taksia 33 vuotta ja nähnyt niin paljon, että tuskin hetkahtaisi vaikka kyytiin hyppäisi itse Anthony Kiedis pelkkä sukka yllään. Pistäisi vain taksamitarin päälle ja kysyisi, minne matka.

- Pitää olla joustava, mutta määrättyyn rajaan asti, sillä rajahan se on taksikuskeilakin, Salonen toteaa.

Juhana Lyyra taas ei ollut vielä syntynyt-kään, kun Salonen jo suhaili tottuneesti Jyväskylän yksisuuntaisia. Poninhäntäpäinen entinen fysiikan opiskelija ajaa taksia toista vuotta. Hänet tunnistaa heti saman alan ammattilaiseksi kuin veteraani-Salosen, kyyditsijät kun ovat viileähermoisia ja läpeensä rauhallisia yksilöitä.

NÄILLÄ HERMOTTOMILLA miehillä on taksin ratissa aikaa rupatella, mutta jokainenhan sen tietää, että taksikuski on aina samaa mieltä kuin asiakas.

- En ole samaa mieltä. Yleensä kunnolla humalassa olevilla on omat vankat mielipi-

teensä, joihin ei oikein pysty vaikuttamaan, mutta jaksan silti keskustella, Lyyra vastaa.

Salonen on myös oikean keskustelun ystäviä, mutta tilittäjien varalle hänellä on omat pelimiehen metkunsä.

- Viikonloppuhöpötykset ovat aivan oma juttunsa. Olen oppinut sillä tavalla, että puheet menevät tavallaan toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. Jotakin vastaan ja olen kuuntelevinani, mutta yleensä asiakas huomaa, ettei järkevää keskustelua synny.

Oli päivä tai yö, taksikuski kohtaa tilittäjien lisäksi armottomia avautujia.

- Ihmiset avautuvat meille niin henkilökohtaisista asioista, ettei sitä uskoisikaan, Salonen alustaa.

- Vieraisa käyminen on yksi yleisimmistä, orastava alkoholismi on toinen ja parisuhde-ongelmat kolmas. Surkeimmilla tapauksilla on niin hyvä ahdinko päällä, ettei heille voi oikein sanoa mitään, Lyyra jatkaa.

- Kyllä tässä on vuosien mittaan ruvennut pitämään itseään jonkinlaisena psykologina, Salonen lisää.

Kun kuski sitten joku kaunis aamuyö kyl-

Matka seitsemään kuolemansyntiin

Nykypäivän seitsemän kuolemansyntiä löytyvät lähempää kuin arvaatkaan. Langetakseen syntiin ei aina tarvitse lähteä edes kotoa.

teksti ja kuvat

Aino Mehtälä

Ihmiskunnan kelvottomuutta kuvaamaan keksittiin jo keskiajalla seitsemän kuolemansyntiä. Ylpeys, kateus, ahneus, viha, himo, mässäily ja laiskuus nimettiin synneiksi, joita välttämällä saattoi pelastua helvettiin tulilta.

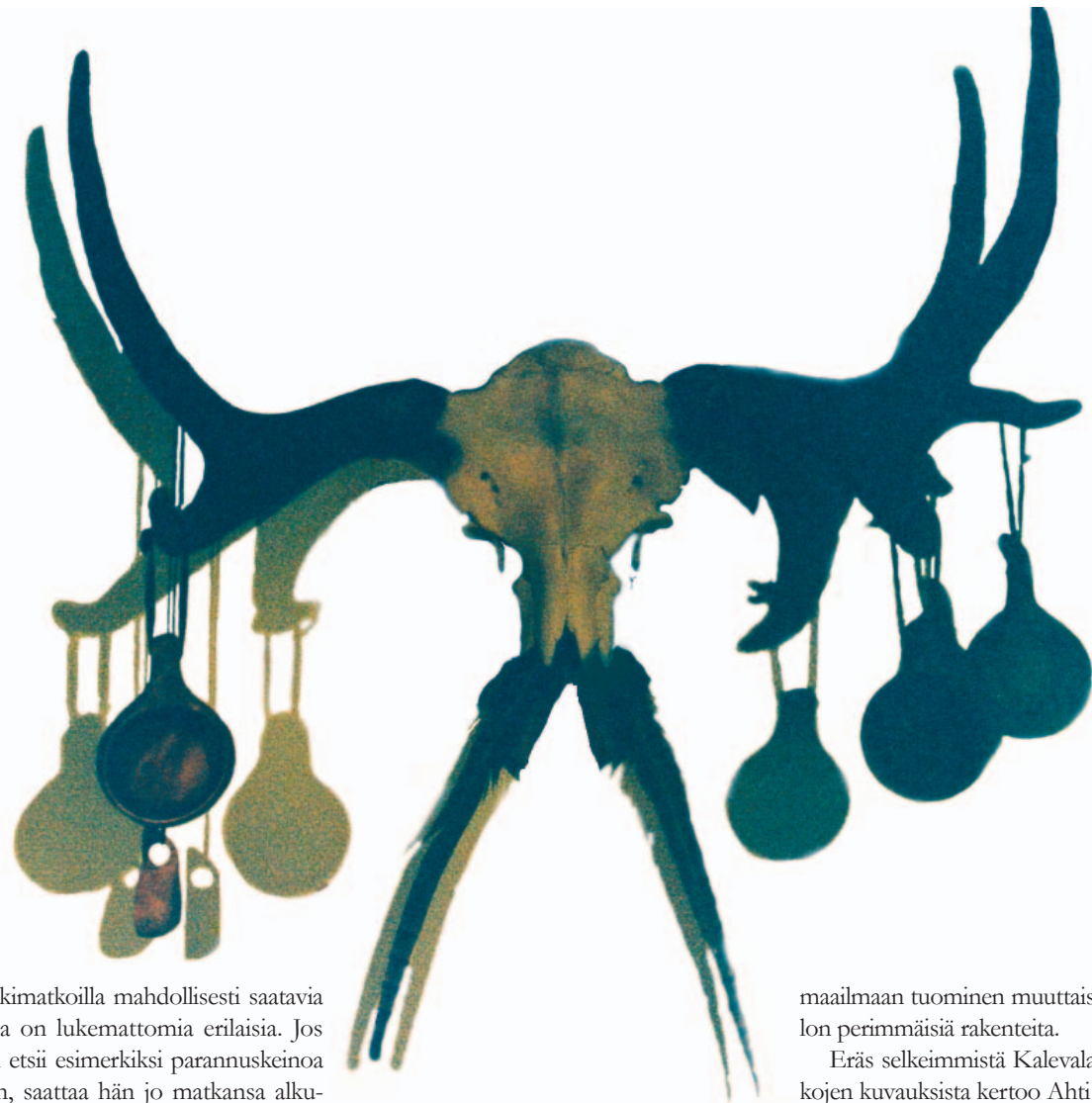
Helvetti ei ilmeisesti kuitenkaan pelottanut tarpeeksi, sillä synnit eivät kadonneet minnekään.

Tehdessä matkaa nykypäivän seitsemään kuolemansyntiin osoittautui, että kauas ei tarvitse lähteä. Synnit – tai luonteenpiirteet, kuten monet niitä nimittävät – odottavat kotioven ulkopuolella tai jopa lähempänä.

YLPEYS. "Hallitsematon itserakkaus on jokaisen synnin syy. Ylpeyden syy on ihmisessä, joka luulee olevansa Jumalan hallinnan ulkopuolella."

Ylpeys on kohtuutonta uskoa omiin kykyihinsä. Ylpeyttä on ympärillämme paljon, mutta monen mielestä erityisesti niin sanotuissa sivistyneissä piireissä. Tuoko akateeminen arvo äärimmäistä itsekkyyttä tai tieteellisen yhteisön tuki tarpeetonta ylenkatsetta? Onko yliopisto ylpeyden kotipesä?

- On se ehkä tietyllä tavalla. Varsinkin jos pääsee opiskelemaan johonkin, minne on vaikeaa päästä, voi ajatella, että täällä on hienompaa kuin muualla. En tosin usko,

- Henkimatkoilla mahdollisesti saatavia vastauksia on lukemattomia erilaisia. Jos shamaani etsii esimerkiksi parannuskeinoa sairauteen, saattaa hän jo matkansa alkuvaiheessa kohdata vaivan aiheuttajan. Toisaalta vastaukset saattavat vaatia matkaa syvälle henkien tasolle.

- Henkimatkoilta saavat vastaukset ovat hyvin moniulotteisia ja monimerkityksisiä. Pelkkä vastaus sinällään ei shamaanille riitä, hänen täytyy kyetä myös tulkitsemaan ja jäsentämään se. Mitä kokenempi shamaani on, sitä useammin ja varmemmin hän kykenee tulkitsemaan saamansa tiedon oikein. Jotkin kysymykset jäävät kuitenkin vaille vastausta, emme kenties omista lähtökohdistamme kykene hahmottamaan näitä totuuksia, Setälä pohtii.

DOKUMENTOITUA aineistoa shamanismin harjoittamisesta entisaikoina on säilynyt näihin päiviin suhteellisen niukasti. Kristinuskon levitessä alkuperäiskansojen rituaalit ja traditiot tuomittiin usein pakanallisiksi, ja esimerkiksi Lapissa lähes kaikki saamelaiden noaidien rummut poltettiin. Suullisena perimätietona levinnyt tietous kiuhtui monin

paikoin lähes olemattomiin. Suomalaisesta kansalliskirjallisuudesta voi kuitenkin yhä löytää runsaasti viittauksia shamanismiin ja henkimatkoihin.

- Koko Kalevala on täynnä shamanismia. Esimerkiksi taruissa usein esiintyvä Tuonela on syvällä toisilla tasoilla sijaitseva paikka, josta todella suuret tietäjät kykenivät etsimään tietoa ja vastauksia kysymyksiinsä. Myös Kalevalan sankareiden vierailut Pohjolaan ovat symbolisia henkimatkojen kuvauksia, kertoo Setälä.

- Pohjan Akan lähetettyä Seppo Ilmarisen pyytämään tuonen joesta haukea, hän takoo itselleen vaskisen kotkan. Tämä kuvaa shamaanin valmistautumista henkimatkaan, auttajahengen ja voimaeläimen kutsumista. Hauki puolestaan symbolisoi ikuista elämää, kuolemattomuuden salaisuuden tuomista elävien maailmaan. Vaikka Ilmarinen onnistuikin pyynnissään, ei hänen ole mahdollista palata saaliineen, sillä äärimmäisen tiedon

maailmaan tuominen muuttaisi olemassolon perimmäisiä rakenteita.

Eräs selkeimmistä Kalevalan henkimatkojen kuvauksista kertoo Ahti Lemminkäisen kuolemasta ja henkiin herättämisestä.

- Lemminkäisen tarinassa kerrotaan sielunpalautusmatkasta, vaativasta henkimatkasta, jollaisiin pystyvät vain voimakkaimmat shamaanit. Tuonen joutsenta metsästävä Lemminkäinen kuolee matkallaan, ja hänen ruumiinsa palaset heitetään Tuonen jokeen. Lemminkäisen äiti huolestuu viipyvästä pojastaan ja alkaa etsiä tätä kaikkialta. Kun olevaisesta maailmasta ei kaivattua löydy, lähettää Lemminkäisen äiti itsensä auttajakien muodossa henkimaailmaan. Lopulta on edessä matka tuonpuoleiseen, Lemminkäisen sielun löytäminen ja sen maailmaan palauttaminen.

Juhani Setälän näkemyksen mukaan Kalevala käsittelee shamanismia myös yksittäisiä tapahtumia syvemmillä tasolla.

- Kirjassa heijastuu kiehtovalla tavalla shamanistisen maailmankatsomuksen ydin, jatkuva pyrkimys kehitykseen. Kaikkia shamaaneja kiehtoo tiedon lisääminen ja henkinen kasvu. Koko elämä on oppimista.

mäpäisyydestään huolimatta päätyy asiakkaan kanssa riitelemään, syy on aina se sama, raha. Yksi tinkaa, toinen tahtoo oravannahkakauppaa, joku ei humalapäissään pysty euroa sanomaan, saati sillä maksamaan.

- Usein asiakkaat itse tarjoavat panttia. Lain mukaan kanin ottaminen on kiellettyä, mutta silti niitä kertyy. Pitää ottaa jotakin tarpeeksi arvokasta, että asiakas tulee varmasti hakemaan. Ei mitään tinasormuksia, tavoille oppinut Lyyra määrittelee.

Ajokortti on aina hyvä.

Edes viinan litkimisestä taksissa ei saada toraa aikaiseksi. Kuskit hyväksyvät, vaikka se ei sallittua olekaan. Taksihan on julkinen paikka.

ASIAKKAIDEN KANSSA kaikki on siis kunnossa, mutta kun samat ihmiset ajavat omilla autoillaan taksien seassa tapahtumat saavat surkukupaisia piirteitä.

- Tavalliset tielläliikkijat ovat hermostuneita takseihin. Tahtoo tulla sormimerkkejä. On sellainen sotatila päällä. Minuakin kieltämättä rassaa tavalliset kuskit. Pitäisi ymmärtää, etteivät kaikki aja niin paljon. Mutta siinä kun asiakas painostaa ja on kiire junalle, kaiken kokenut Juhani Salonen puhelee.

Silti Salonen ei puolustele omiaan. Hän uskoo, että syy on niin kissoissa kuin koirisakin.

- Kun ajan ilman kylttiä, niin saan tietä paremmin. Toisaalta taksikuskit voivat katsoa peiliin. Valitettavasti löytyy sellaisia kuskeja, joille en autoani lainaisi.

Vallitsi sitten totaalinen sotatila tai välirauha, niin siitä ei päästä yhtään mihinkään, että taksikuskit hallitsevat menopelinsä keskivertosiviiliä jouhevammin ja ajavat sen mukaan. Viimeistään taksien löyhä suhtautuminen

kaikille yhteisiin liikennesääntöihin saa monet näkemään, jos ei punaista niin ainakin keltaista.

- Ylinopeutta tulee ajettua varmaan päivittäin. Kuitenkin olen koettanut ajaa sellaisissa paikoissa, joissa siitä ei ole vaaraa, Salonen selostaa.

- Pakko soveltaa. Ei mitään törkeyksiä, mutta pihojen läpi ajamista ja semmoisia, Lyyra letkauttaa.

Juhani Salonen on saanut 33 vuodessa neljä sakot, ja Juhana Lyyra ei puolessatoista vuodessa yksiäkään. Kiistaton osoitus siitä, että nyt ei puhuta mistään teiden terroristeista.

TAKSI ON POLIISIN ystävä ja toisinpäin.

- Teemme paljon yhteistyötä. Kun ihmisiä on kateissa, tai autoja varastettu, niin meille tulee ULA:lle ilmoitukset. Aivan luonnollista, liikkuihan meitä tuolla kaupungilla paljon enemmän kuin poliiseja, Salonen selvittää.

Vastapalveluksena poliisit katsovat taksien ylinopeuksia läpi sormien, sen myöntävät

molemmat kuskit. Silti he varoittavat toisiaan tutkista.

- Ajotietokoneelle ilmoitetaan tutkat, sillä on oma numeronsa, Salonen selventää.

Lyyralla on vaiettuun käytäntöön tuore näkökulma.

- Poliisit katsovat ylinopeuksia läpi sormien perjantai- ja lauantaiöisin. Hekin haluavat, että kaupunki tyhjenee ihmisistä. Jos kaikki ajaisivat sääntöjen mukaan, purku kestäisi ainakin puolittuntia kauemmin. Siinä aikana ehdittäisiin yksi jos toinenkin nujakka käydä taksitolpilla.

Kaukaisilta tuntuvat Juhani Salosen nuoruusvuodet. Silloin taksikuskit johdattivat tarvittaessa pimeiden pullojen ja aikuisviihteen kehtoihin. Romanttisia tiistäpullojen hakureissuja ei enää tehdä, mutta silti taksikuski on edelleen se henkilö, joka tuntee kaupunkinsa jopa rikollisen hyvin.

- Itseäkin naurattaa, että ulkonäön perusteella voi jo aika pitkälle sanoa missä päin asiakas asuu, Lyyra paljastaa.

Turha yrittää höynäyttää. Siis tilaa jo se taksi.

Kolme kivaa

JUOKSUTAKSI. Asiakas jättää kyydin maksamatta ja juoksee karkuun.

"Ei ole oikein mitään tehtävissä. On nieltävä se katkera kalkki, mutta naama on muistissa."

KUSIKYTYI. Asiakas tilaa taksin, mutta ei koskaan ilmesty paikalle.

"Ravintolaillan päätteeksi asiakkaat ovat usein niin buonosu kunnossa, etteivät yksinkertaisesti muista tulla kyytiin."

PIMEÄ TAKSI. Siviilikuski kyyditsee ihmisiä rahaa vastaan.

"Aika epäreilua meitä kohtaan. Pitää toivoa pimeille takseille mahdollisimman paljon juoksutakseja."

Hyötyliikuntaa hyllyjen välissä

HYÖTYLIIKUNTA on lähempänä kuin luuletkaan. Muutaman kohdan kauppalista, ja kunto kasvaa kohisten, tai sitten ei. Askelmittari kertoo karun totuuden kahdesta ruokakaupasta, kun listassa lukee: omenoita, maitoa, ruisleipää ja ruokaöljyä.

Jyväskylän Keljossa sijaitsee 7000 neliön Prisma, jossa hyllyrivit tuntuvat jatkuvan loputtomiin. Automarketin haastajaksi asettuu K-Lähikauppa Kymppi 397,5 neliön myymälällään, jonka takaseinän näkee heti etuovelta.

LÄHDEN KULKEMAAN automarketissa sinne missä ”omenat kaikissa isoissa kauppoissa ovat” ja osun oikeaan. 60 askelta ja olen omenoilla. Valikoimaa on kuuden askeleen verran ja molemmilla puolilla. Prismän toiselta sisäänkäynniltä matkaa omenoille kertyy 130 askelta.

Lähikaupasta omenoita ei tarvitse etsiä, ne näkee heti portilta. Yhdeksän askelta ja olen saavuttanut ensimmäisen rastin. Kolme askelta enempiä ei tarvita valikoiman katsastamiseen.

”Jaksetaan kävellä isossa marketissa, kun käydään joka päivä lenkillä.”

Eläkeläispariskunta automarketissa

MAITOHYLLY löytyy automarketissa helposti. Käänän katseeni omenoista ja piiitkää rivi maitoa hämöttää seinustalla. Vain 38 askelta ja maito on hyppysissäni. 8 askelta vie maidolta toiselle, 19 pitää ottaa, jos hylaimaitoa halajaa.

Lähikaupassa joudun moraalisen ongelman eteen. Matkalla maidolle ohitan leivät

ja öljyn. Mutta järjestys on ennalta päätetty, ja sitähan noudatetaan. Maidolle kertyy matkaa 40 askelta. Maitopurkilta toiselle vie 7 askelta. Ja sitten takaisin leivän luo.

VAKAAT 26 ASKELTA riittää lähikaupan ruisleipähyllylle palaamiseen. Olen nyt kävellyt kaupan kerran edestakaisin. Kaikki ruisleivät näen ottamalla vielä seitsemän lisäaskelta hyllyn ympäri.

Automarketissa ruisleipää ei näy mailla halmeilla. Kolmenkymmenen askeleen kohdalla alkaa huolestuttaa, menenkö väärään suuntaan? Helpotus, kaukana siintää leipämeri. Käänyn hyllyjen välistä ja 95 askelta on tuonut minut leivän ääreen. 39 askeleella kierrän koko ruisleipävalikoiman.

RUOKAÖLJYÄ. Automarketissa suunnistan neuvottomana keskikäytävälle, joka on jokaisen outoon isoon kauppaan eksyneen pelastus. Ruokaöljyt, lukee oikealla yläviistossa. 35 askelta ja olen ziljoonan öljypullon luona. Valikoimaa löytyy kuuden askeleen verran.

Öljy ei ole lähikaupassakaan paha rasti, olenhan jo kerran kulkenut sen ohi. Jos en siihen sattumalta olisi törmännyt, voisi tilanne olla toinen. Pikkukaupassa kokemattomalle nousee kylmä hiki otsalle, kun tuotteita on siroteltu minne ne ovat mah-

tuneet, eikä hintalappuja kummempia opasteita ole. Minä löydän ruokaöljyni kuitenkin 15 askeleella. Puolen askeleen jalansiirrolla yletyn kauimmaiseenkin öljypulloon.

”Täällä tapaa tuttuja, eikä tartte kävellä paljon. Varsinkin kun on toi koipi kipeä.

Vanha mies lähikaupassa

”Kauppalapun voi tehdä hyllyjen mukaan. Tavarat löytyvät, jos hyllyjä ei muuteta”
Nainen automarketissa

SUUNTAAN ostoskorini kanssa Prismän ruokaöljyiltä kassolle. 98 askelta lähimmälle, mutta jos valitsen kaukaisuudessa

siintävän viimeisen kassan, matkaa kertyy viitisenkymmentä askelta enemmän. Kassajonossa ynnään askeleeni, 326 lyhyintä reittiä ja tuotteita etsiskelemättä. 505 toiselta portilta, tuotteiden valikoimat katsaen ja kauimmaiselle kassalle päätyen.

K-Lähikaupassa lasken kolmetoista askelta öljyhyllyltä keskimmaiselle kassalle, seitsemällä lisäaskeleella pääsen jonotamaan mille tahansa kolmesta kassasta. Fiksummin järjestetyllä kauppalapulla olisin selvinnyt vielä niukemmalla liikunnalla, nyt tulos on seuraava: 103 askelta ilman harhailua. 127 ja puoli valikoimiin tuustuen ja kassan erikseen valiten.

Niinpä, ruokakaupassakin hyötyliikkuja voi valita pikamatkan tai maratonin.

teksti ja kuvat

Sanna Pulkkinen

selkeästi havaittavissa kaksi peruspilaria: Usko siihen, että koko maailmankaikkeus on yksi kokonaisuus, suuri henki, joka ilmentää itseään kaikessa elollisessa ja elottomassa, sekä kaiken elämän kunnioittaminen tasa-arvoisena. Millään eliöllä, ihmiselläkään, ei ole oikeutta nostaa itseään muitten yläpuolelle.

Setälä haluaa korostaa, että shamanismissa ei välttämättä ole kyse uskonnosta siinä mielessä, kuin termi nykyään yleisesti käsitetään.

- Ne järjestelmät, joista länsimaiset ihmiset puhuvat uskontoina, ovat kehittyneet järjestäytyneiden yhteiskuntien myötä. Shamanismia on harjoitettu heimoyhteisöissä jo kauan ennen ensimmäisten varsinaisten yhteiskuntajärjestelmien syntyä. Se on ollut pikemminkin arkinen osa elämää, elämänkäsitys ja käsitys siitä, miten maailma jäsentyy.

HEIMOYHTEISÖISSÄ shamaanit toimivat usein tietäjinä ja henkisinä johtajina. Heidän tehtäviinsä kuuluivat sairaiden parantaminen, säiden ennustaminen ja luonnon ennusmerkien lukeminen.

- Shamanien tehtävät ovat vaihdelleet aikojen kuluessa. Metsästäjäheimoille oli tärkeää saada tietoa riistan liikkeistä, kun taas maanviljelyskulttuureissa säiden ennustaminen ja sateen manaaminen olivat merkityksellisiä asioita. Shamaanit ovat yleensä aina olleet myös parantajia. Näissä rooleissa ovat korostuneet shamaanien tavallisesta poikkeavat kyvyt, ruumiista irtautuminen ja aineellisen maailman toiselle puolelle matkustaminen sekä henkiolottuvuuden asukien kanssa kommunikointi.

Ruumiista irtautumisen ja henkenä matkustamisen ajatus perustuu käsitykseen tasoihin jakautuneesta maailmankaikkeudesta.

- Meidän näkyvän maailmamme lisäksi on olemassa toisia maailmoja, omalla tasollaan aivan yhtä todellisia kuin tämä. Aistimme

eivät riitä näiden maailmojen havainnointiin, niiden saavuttamiseen on mahdollista vain riittien ja meditaation kautta, Setälä hahmottelee.

- Maailmat voidaan jaotella eri tasoihin, joiden välillä vallitsee yhteys. Ensimmäinen olomassan taso on karkea aineellinen taso, meidän maailmamme. Toinen taso on voimien, ja kolmas henkien taso. Henkien taso on perimmäinen taso, siellä tapahtuvat muutokset heijastuvat kaikkialle. Juuri tähän käsitykseen perustuvat shamanismi ja henkimatkat. Esimerkiksi sairauksien syynä on henkitasolla tapahtuva muutos, joka heijastuu meidän maailmaamme. Shamaani pyrkii matkimaan henkitasolle ja korjaamaan asian ennalleen, tai tuomaan parannuskeinosta tietoa omaan maailmaamme.

VOIMIEN JA HENKIEN tasolle päästäkseen shamaanin on kyettävä irrottautumaan maallisesta ruumistaan.

- Fyysisen olomuotomme lisäksi on olemassa myös kakiosainen henkiolemus. Henkiolemus koostuu *isestää*, joka on tajuava mieli, ymmärrys, aistit ja havaintokyky, sekä *hengestä*. Shamanin lähtiessä syvälle matkalle hänen henkensä jää ylläpitämään ruumista ja sen toimintoja, kun aktiivinen tietoisuus, itse, matkaa toisille tasolle.

Syvän henkimatkan vaatiman tilan saavuttamiseen shamaanit käyttävät meditaatiota ja erilaisia rittejä. Valmistelut vaihtelevat tapaus-

kohtaisesti ja kulttuurista riippuen, mutta useimmiten transsiin vaipumisen apuna käytetään erilaisia rumpuja, lyömäsoittimia tai pillejä. Soitolla henget herätetään, ja shamaani alkaa valmistautua matkaansa hiljentymällä, meditoimalla sekä kutsumalla omia auttajahenkkiään.

- Kytäkseen saavuttamaan voiman ja henkien tasot shamaanilla tulee olla tukenaan auttajahenkkiä, *haliijoita*, jotka ohjaavat ja opastavat häntä karkean aineellisen tason tuolla puolen. Mitä useampia auttajahenkkiä shamaani on hankkinut, sitä kauemmas hän kykenee itsensä lähettämään.

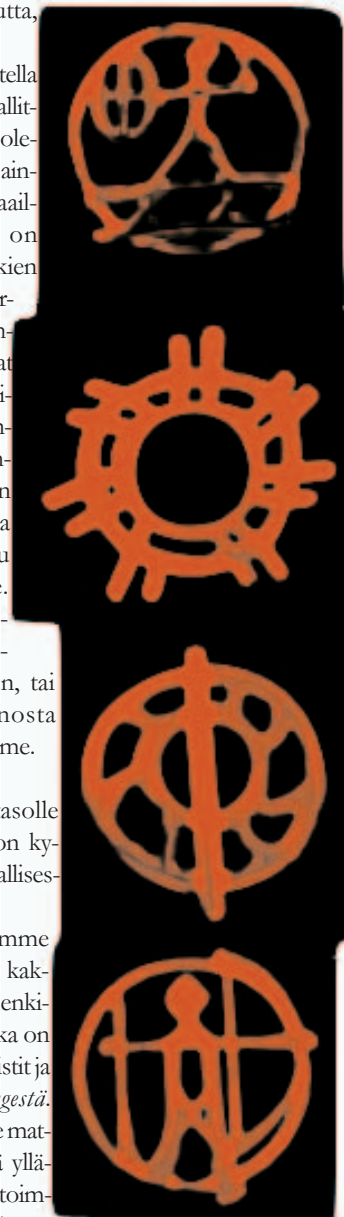
Kerrottuaan omille auttajahengilleen matkansa tarkoituksen, löytää meditoiva shamaani soiton ja laulun avulla polun toiselle tasolle.

- Esimerkiksi saamelaiden noaideille tie avautui usein poron ja ahkion, veneen tai muun kulkuvälineen muodossa. Tiennäyttäjinä saattavat olla myös auttajahenget jonkin eläimen hahmossa.

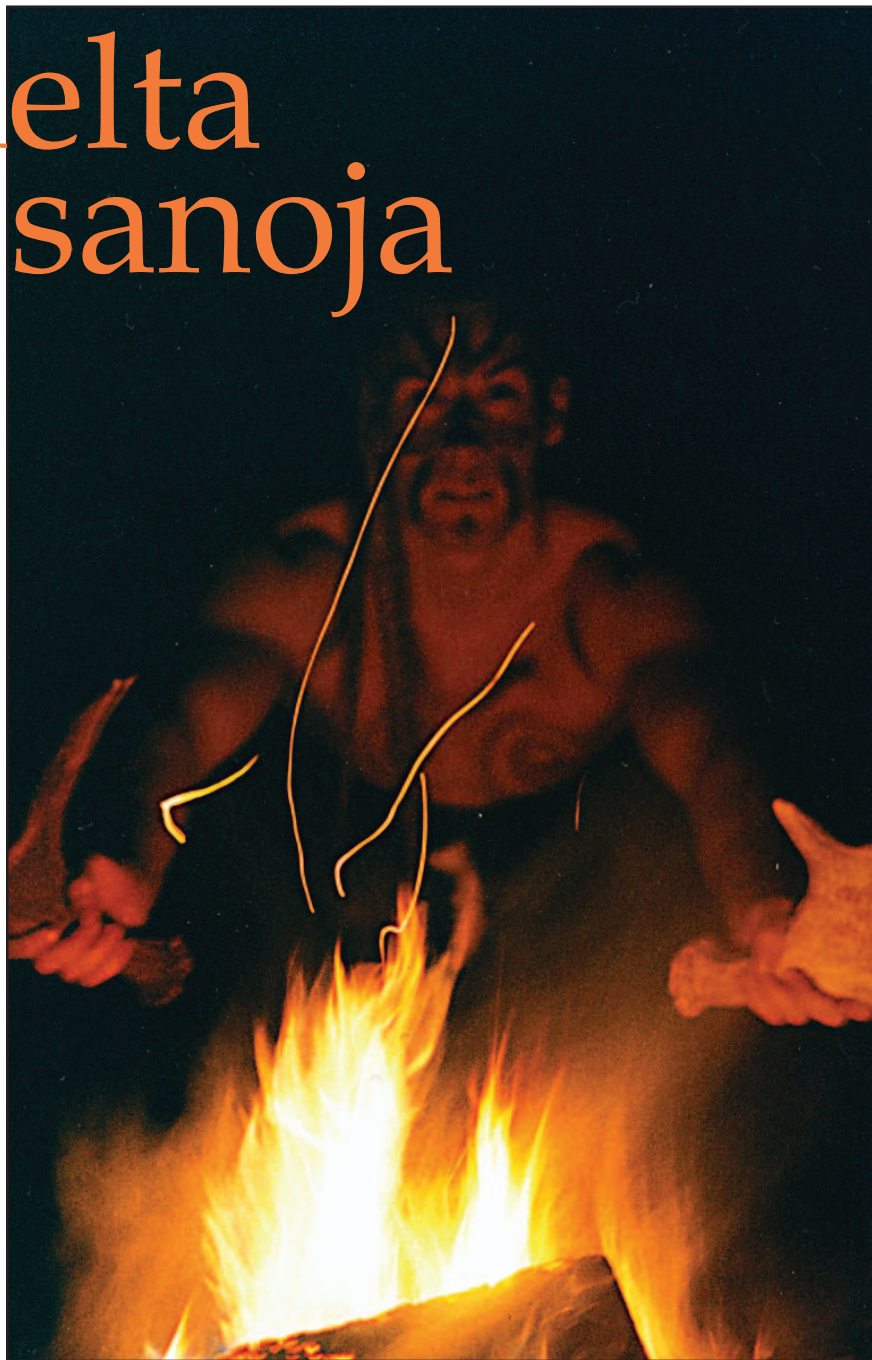
SHAMANISMIA harjoittavissa kulttuureissa henkimatkojen käytännöt vaihtelevat suuresti. Toisilla alueilla

shamaanit eivät tee syviä matkoja lainkaan, vaan ainoastaan meditoivat kevyesti. Joissain kulttuureissa henkimatkoilla viivytään pitkäänkin.

- Pisimpiä henkimatkoja tehneet shamaanit saattoivat viipyä toisilla tasolla

Tuonelta sanoja

Iskujen rytmi on tasaisen hypnoottinen. Rummun kireä kalvo tuntuu värähtelevän sydämenlyöntien tahtiin. Kuopassaan palavan nuotion tuli alkaa muuttua, vaihtaa väriä, vääristyä.

Matka. Ruumiista irtautuminen, toiselle tajuun tasolle nousu. Hengen ja ruumiin välisten siteiden purkautuminen, mielen vapaa vaellus. Tuskin mikään on koskaan kiinnostanut ihmistä niin paljon, kuin tieto tuonpuoleisesta, elämän ja kuoleman kysymyksistä. Vastauksia on etsitty esiaikojen hämäristä, luonnonilmiöistä, mielen syövereistä, uskonnoista. Eräs vanhimmista todellisuuden tutkimisen muodoista on alkuperäiskansojen vuosituhansia harrastama shamanismi.

Luonnonilmiöiden palvontaan pohjautu-

vista riiteistä on aikojen saatoissa muodostunut yhtenäinen käsitysketju. Yli kolmekymmenen vuoden ajan alkuperäiskansojen ritteihin ja traditioihin perehtynyt **Juhani Setälä** toteaa, että alueellisista eroista huolimatta shamanististen maailmankatsomusten erot ovat hyvin pieniä.

- Olen tavannut alkuperäiskansojen edustajia ympäri maailmaa. Pohjois-Amerikan intiaaneja, saamelaisia, Siperian paimentolaisia, Australian aboriginaaleja. Näillä kaikilla kulttuureilla on omat variaationshamanismista, mutta jokaisessa on myös

teksti ja kuvat

Teppo Havo

Kaksi todellisuutta kohtaavat

Televisio alkaa räiskyä, kun Rauha avaa sen. Säteily vaikuttaa heti teidän koko kehon polttelevan kieleksi. Hän ei voi kuin laskentua sovellylle laulua, tanssia ja räiskyä kieleksi.

Aamulla tulee siivooja. Hän uskoo sen olevan normaalia, että vanhus lepää yli puolenpäivän, eikä kiinnitä asiaan huomiota. Rauha ei pyydesi puhumaan, vaan on onnellinen ja kakselle siivoojan lähtöä.

- Silloin kun se lähti, keksin vetää pistokkeen seinästä. Silloin se kipu lähti heti niin kuin aaltona valumaan pois kehosta. Tiesin, että se johtui sähköstä, Rauha kertoo yhä järkyttyneen oloisena. Hänen televisioonsa hankittiin ylijännitesuoja, että sähkö aiheuttama reaktio ei toistuisi.

Rauhan kauhunhetket eivät kuitenkaan jääneet yhteen kertaan. Pian kotiovelle saapui mies kaupittelemaan lakkoja. Oudosti käyttäytynyt kauppias pyysi kolmesta rasiallisesta peräti 80 euroa.

- Huomasin, että se katseli noita töpseleitä. Silloin minä tiesin heti, että se on Niemisen poika, Rauha paljastaa.

Hän kertoo Niemisen olevan huonekalukauppias, jonka pimeät kaupat Rauha paljasti poliisille muutama vuosikymmen sitten. Nyt vankilasta vapauduttuaan Niemisellä on mielessään vain yksi tavoite, kosto.

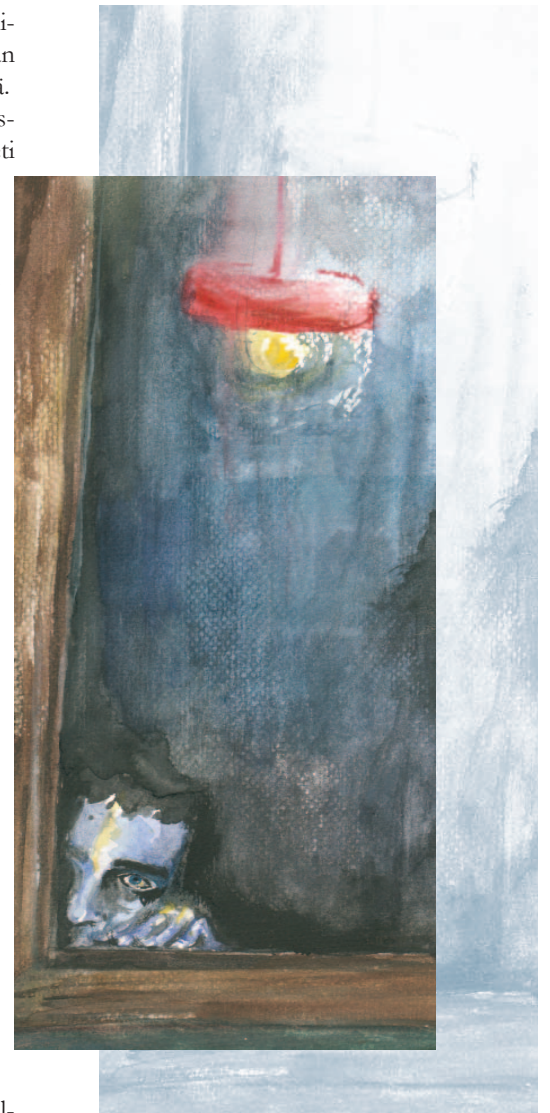
Useimmille suomalaisille on itsestään selvää, että he saavat olla kotonaan turvassa. Muutamille todellisuus näyttäytyy erilaisena. Pelko on jokapäiväinen seuralainen.

RAUHAN PELOILLE on nimi, skitsofrenia. Sairaus diagnosoitiin hänen ollessa 50-vuotias. Skitsofrenian oireet ovat aluksi vaikeasti tunnistettavia ja siksi diagnoosin tekemiseen saattaa mennä jopa puoli vuotta. Sairastuneelle tämä on vaikeaa aikaa.

- Aluksi kerroin oudoista jutuista kaikille tutuilleni, kun kuvittelin heidän auttavan minua. Minut leimattiinkin hulluksi. Nykyään puhun vain niille, joihin voi tosiaan luottaa, Rauha puuskahtaa. Nyt hän on päälle kahdeksankymmenen, takana muutama kerta mielisairaalahoidossa ja jatkuva lääkitys. Vainoajat seuraavat yhä kannoilla.

YLILÄÄKÄRI OLLI PIIRTOLA Jyväskylän mielenterveystoimistosta uskoo, että skitsofreniapotilaan aistiharhat ja kuvitteellinen maailma saavat sisältöä potilaan elämäntilanteesta ja kulttuurista, jossa hän elää. Eri maissa skitsofreniaa sairastavilla ihmisillä on erilaisia harhoja.

- Se on kuitenkin tosiasia, että muiden

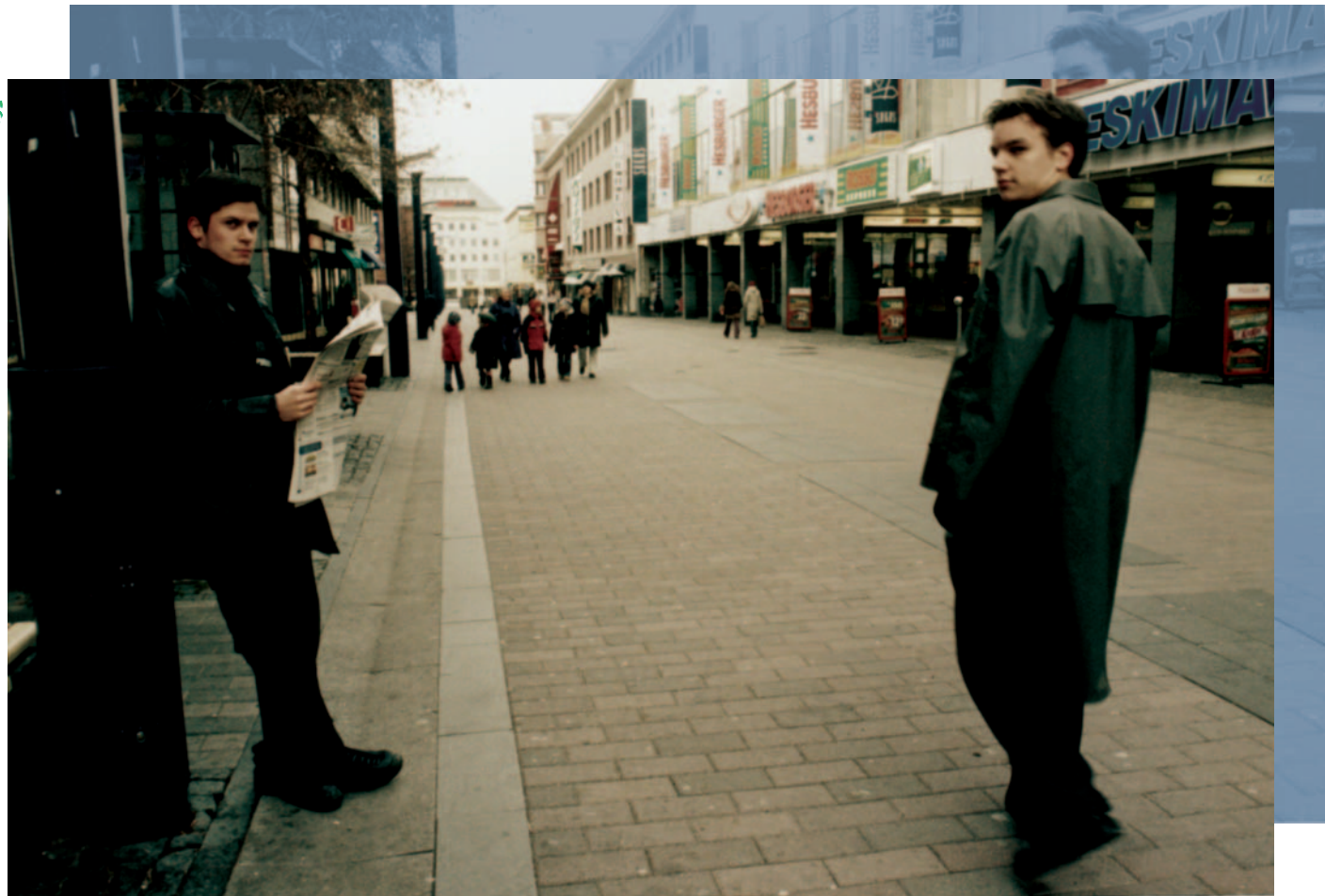

ymmärtämiä sisältöjä harvoin löytyy, Piirtola huomauttaa.

teksti ja kuvat

Jessica Ristimäki

Vainoharha on kuvitelmista yleisin. Skitsofreenisen havaitsemat asiat, esineet ja ihmiset saavat uhkaavan sävyn ja kuvitelmista syy-seuraussuhteita.

” Nämä pelot ovat todellisia ja aiheellisia

jokin skitsofreeniseen henkilöön kohdistuva syy.

Psykoterapeuttista tutkimusta tehnyt professori Gaetano Benedetti kertoo eräässä tutkielmassaan muutaman kuvavan esimerkin: ”Aurinko laskee illalla punaisena: se on potilaalle tarkoitettu ilmoitus ja tarkoittaa hänen kuolemaansa. Kadulla kävelee naisia, joilla on mustat puvut. Heillä on ne potilaan syntien takia.”

Skitsofrenia on hyvin laaja käsite. Sairaudella on useita erilaisia ilmenemismuotoja ja voimakkuuksia. Siinä missä toinen

skitsofreniapotilas tuntee itsensä niin kevyeksi, että voi leijua ilmassa, toisen kuvitelmat ovat hyvinkin järkiperaisia.

NIEMISEN huomattua, ettei sähköjännite vielä riittänyt vanhukseen hoitelemiseksi, alkaa tapahtua. Toisella paikkakunnalla asuva Rauhan poika saa vakavan sairaskohdauksen. Rauha ymmärtää heti, että tämä on ensimmäinen varoitus.

Rauha ei jää toimeettomaksi. Vaikka kunto on heikko, hän kävelee keskustaan taksiasemalle. Puhe-

limella ei apua voinut pyytää, koska Nieminen kuuntelee hänen puheluitaan. Taksi kuljettaa Rauhan poliisiasemalle

tekemään rikosilmoituksen häirinnästä ja uhkailusta.

Poliisikaan ei usko Rauhan kertomusta. Hänelle väitetään, että Nieminen on kuollut jo kymmenen vuotta sitten. Rauha tietää paremmin.

- Minä vain pelkään, että perheelle ehtii sattu jotain. Nämä ovat todellisia ja aiheellisia nämä pelot, Rauha huokaisee.

MAANANTAINA Elinalle tuli soitto, että hänen skitsofreniaa sairastava äitinsä on poliisilaitoksella. Rauha pitäisi hakea kotiin. Edessä

oli jälleen turhauttava keskustelu vainoajista ja myrkytysyrityksistä.

- Minä kuuntelen ja nyökyttelen, ja

AINA REISSUILLA ei ollut kivaa. Suorasta tuli mutkikasta, ja tyhjä lattia muuttui täydeksi. Usein ahdisti ja pelotti. Sitten yhdellä matkallaan Miika sulki silmänsä ja kohtasi itse pirun. Sarvipään jälkeen mikään ei ollutkaan enää rentoa tai helppoa. Seurasii pitkä jakso, jolloin maailma näyttöytyi loputtoman kielteisenä.

Vaikka Miika kohtasi äärimmäiset pelkonsa, hän palasi niiden luokse yhä uudelleen.

- Olen aina hakenut vääränlaista hyväksyntää. Ehkä hain jotain omaani, jotain ratkaisua aineista. Halusin olla yliihminen. Olen tukahduttanut aineilla sitä äärimmäistä pelkoa ja ahdistusta, joka on aina asunut sisälläni, Miika pohtii syitä sille, miksi piti päästä pois.

Usein ei olisi huvittanut lähteä, aineet pelottivat ja arveluttivat. Kaverit kuitenkin vetivät mukaansa, ja taas mentiin. Sitä paitsi pahojen matkojen aikana saattoi auttaa, kun otti LSD:n päälle gammaa. Miika oppi nopeasti, mitkä aineet olivat häntä varten.

- Kun poltin pilveä, sanoin ettei ikinä vahvoja aineita. Kun käytin vahvoja

aineita, vannoin etten ikinä koske lääkkeisiin. Sitten meni kaikki.

Miika muuttui vähitellen äärimmäisen minä-keskeiseksi. Omat kokemukset valtasivat mielen kokonaan, millään muulla ei ollut väliä.

ITSETUTKISKELU kävi pidemmän päälle kalliiksi. Kaikki mitä tuli, meni, ja velkaakin kertyi. Viikonlopun hinta lähenteli tuhatta markkaa. Rahan lisäksi Miikalta meni työpaikka ja elämänhallinta. Matkamuistoksi hän sai vakavan masennuksen.

- Loppuvaiheessa rupes tuska olemaan jo niin kova, mietin, etten halua tällaista elämältä. Viimeisillä LSD-kerroilla tuli vahva tunne siitä, että täytyy ryhdyttävä. Ikään kuin mua olis ohjattu. Ajat-

telin, että sillä täytyy olla joku tarkoitus, kohtalo tai jotain...

Enää Miika ei halua matkustaa, vaikka pakahduttava tunne rinnassa siihen yllyttääkin. Matka-

kuumeen kanssa saa koko ajan olla varuillaan.

- Ei sen kanssa ole selvillä, eikä ikinä pääse selville vesille, kun tietää, miten helppoa olisi lähteä.

Nyt elämä kulkee. Jotenkuten. Päivä kerrollaan, opetellessa olemaan nöyrä, mutta äärettömään Miika ei enää halua palata.

” **Tuli vahva tunne siitä, että elämässä vallitsee taas yhtenäisyys. Tunne siitä, ettei mitään ole katosi. Samalla katosi ahdistus.**

Pakomatalla pään sisään

” **Miika sulki silmänsä ja kohtasi itse pirun.**

sviä tuntemuksia ja viisaita elämän-ohjeita.

Parasta oli päästä omaan mieliku-
vitusmaailmaansa. Lähtöön ei aina tar-
vittu syitä, mutta usein ikävä elämänti-
lanne ja kaverit veivät mukanaan. Aineil-
la pystyi nollaamaan kaiken, sekä hyvät
että huonot asiat.

YLEENSÄ LÄHTÖ oli kiinni siitä, oliko ra-
haa. Matkojen kesto vaihteli, esimerkiki-
si LSD antoi jopa kahdeksan tunnin
taivalluksen. Ulkoisina puitteina palve-
livat kaikki paitsi yleiset paikat.

- Luonto oli paras paikka olla. Kul-
jettiin luontopolulla tai katseltiin
laineiden lipatusta järven rannalla. Siellä
sitten hihiteltiin. Ihan älytöntä.

Ensimmäiset matkat LSD:n kyydissä
palauttivat aikaan, jolloin Miika oli vas-
ta muutaman vuoden ikäinen, ja hänen
vanhempansa erosivat.

- Tuli vahva tunne siitä, että elämässä
vallitsee taas yhtenäisyys. Tunne siitä,
ettei mitään ole, katosi. Samalla katosi
ahdistus.

Miika kuvaa kokemusta jumalallisek-
si. Sen jälkeen elämä tuntui pitkän aikaa
rennolta ja helpolta.

**Miika on matkustanut
paljon ja syväälle. Sinne,
missä kohtaa sekä
jumaluuden että
saatanan.**

Useiden vuosien ajan Miikaa vaivasi pako-
lähteä. Hän matkusti milloin min-
nekin, mutta aina kohde oli sama: Miika
itse. Reissulle johdattivat niin pilvi kuin
LSD:kin, lopulta kävi kaikki, kunhan ei
tarvinnut jäädä.

Eri aineilla pääsi erilaisiin paikkoihin.
Ekstaasi vei yleensä ihmemaahan, jossa
vallitsi ääretön mielihyvä. Voimavaroja
oli loputtomiin, ja maailmojasyyleivät
rakkaus valtasi mielen. Teki mieli vain
halata kaikkia. LSD taas tarjosi Miikalle

Matleena Virkkunen

teksti ja kuvat

Skitsofrenia

Skitsofrenia on psykoosi, jossa potilas

- joiltakin osin menettää todellisuuden tajunsa useimmiten myös
- potilaan aloitekyky häviää
- potilas ei pysty kokemaan mielihyvää
- kiinnostus ulkomaailmaan ja sosiaalisiin kontakteihin häviää

Skitsofreniaan liittyvät usein todellisilta tuntuvat harha-
aistimukset ja -kuvitelmat

Skitsofreniaa hoidetaan erilaisilla
terapiamuodoilla sekä rauhoittavalla
lääkityksellä. Hoidolla pyritään
välttämään asteittain etenevän
sairauden kehittyminen
vaikeampaan asteeseen.

1/3 potilaista kuntoutuu täysin.
1/3 potilaista selviytyy arkielämässä
sairauden kanssa
1/3 potilaista ei kuntoudu, ja he
tarvitsevat toistuvia
sairaalahoitajaksoja

Skitsofrenialle ei ole löydetty yhtä
kattavaa selitystä.

30-40 -prosenttisesti sairautta
selitetään perinnöllisyydellä.
Skitsofreniaan sairastuu yksi sadasta
suomalaisesta.

Lähteet:

*Gaetano Benedetti: Tutkielmia
skitsofreniasta*

*Yrjö O. Alanen: Skitsofrenia –
Potilaan ja omaisen opas*

Jyväskylän mielenterveystoimisto

toivon että se pääsisi noista harhoista.
Harmittaa, kun ei järkipuhe mene perille,
Rauhan tytär Elina kuvailee. Hän arvelee,
että kokemuksista puhuminen helpottaa
äidin oloa.

Elina kokee, että sairaus on etäännyt-
tänyt häntä äidistään, vaikka he tapaavat-
kin toisiaan entistä useammin.

- Ei se ole äiti enää, vaan sellainen hoi-
dettava reppana. Ainut mihinkä se joskus
ottaa kantaa, on politiikka. Mutta aina se
keskustelu kääntyy jotenkin näihin
pelkoihin, Elina kuvailee.

Vieras ihminen ei välttämättä huomaa sai-
rautta lainkaan, sillä Rauha osaa tarvittaes-
sa keskustella sujuvasti vaikeistakin aiheis-
ta.

SKITSOFRENIA on jatkuvaa tasapainoilua
kahden maailman välillä. Läheiset joutu-
vat miettimään, mitä skitsofreniselle voi
kertoa, ettei tämä saa uusia syitä peloilleen.
Sairastunutta ei voi kohdella sairaana, sillä
skitsofreniapotilas ei useimmiten itse
hyväksy tai usko diagnoosia.

Toisen tuska, pelko ja masennus tun-
tuvat käsin kosketeltavina, mutta kukaan
voi auttaa häntä mitenkään. Harhat ovat
toisessa maailmassa, joissa läheisten teoil-
la tai puheilla ei ole vaikutusvaltaa.

Elina kaipaisi lääkäreiltä enemmän apua
ja tukea omaisille. Olisi helpottavaa tietää,
miten omaan äitiin tulisi suhtautua. Tällä
hetkellä Elinasta tuntuu kuin hän olisi äi-
tinsä vartija. Rauha asuu yhä kotonaan,
mutta itsenäisyyden ehtona on huolehti-
vat sukulaiset.

SKITSOFRENIA on perinnöllinen sairaus.
Geenit eivät yksin selitä sairastumista,
mutta ne tuovat mukanaan riskin sairastu-
miseen. Useimmiten tauti puhkeaa var-
haisaikuisuudessa.

- Tottakai se pelottaa. Useinkin tulee
ajatelleeksi, että mitä jos itse sairastun. Var-
sinkin jos itselle tulee joku pelko, niin al-
kaa miettiä että onko tämä todellista, Eli-
na tunnustaa.

Kukaan ei halua astua toiseen, pelot-
tavaan maailmaan.

*Tarinan henkilöiden nimet on muutettu. Kuvien
henkilöt eivät liity jutun aiheeseen.*

Neljäs maailma matkusti Suomeen

Suomi on syrjässä, mutta ei sosiaalisesta ja taloudellisesta syrjäytymisestä. Rikkaat ja köyhät erottuvat yhteiskunnassa edelleen.

teksti Katri Kangas

Maailma on totuttu jakamaan ensimmäiseen maailmaan, kehittyneisiin läntisiin teollisuusmaihin, sekä toiseen maailmaan, sosialistisiin Itä-Euroopan maihin. Nykyään maapallolla kuitenkin jo neljä eri maailmaa elää omaa elämäänsä.

Termi ”kolmas maailma” on jäänyt elämään kehitysmaista puhuttaessa. Kapitalistisen Euroopan siirtomaavallasta vapautuminen johti uudelleen muodostetuissa maissa sotiin, köyhyyteen, nälänhätään sekä entistä heikompaan mahdollisuuteen toimia osana maailmanmarkkinoita. Kolmannen maailman tuli kuitenkin ratkaista ongelmansa lainapääomalla, tuontia

lisäämällä ja toimintaansa rationalisoimalla.

Tämä ei koskaan toteutunut. Ongelmat syvenivät entisestään ja ratkaistavaksi kehittyi yhä uusien, maantieteellisesti rajoittumattomien ryhmien ongelmia. Alettiin puhua neljännessä maailmasta – sosiaalisesti ja taloudellisesti syrjäytyneistä alueista eri puolilla maailmaa sekä heimovaltioista ja kansoista ilman valtiota; köyhistä maista ja rikkaiden maiden köyhistä.

Neljäs maailma käsittää laajoja maapallomme alueita: suuren osan Saharan eteläpuoleista Afrikkaa ja Latinalaisen Amerikan ja Aasian

köyhtynyttä maasentua. Mutta yhteiskunnallisen syrjäytymisen uutena geopolitiikkana se on myös sananmukaisesti läsnä jokaisessa maassa ja jokaisessa kaupungissa. -- Tässä maailmassa asuu miljoonia kodittomia, vankiloiden asukkeja ja prostituoituja; miljoonia rikollisiksi määritettyjä, pahoitpideltyjä, moraalisesti hyljeksittyjä ja lukutaidottomia ihmisiä.

Manuel Castells: End of the Millenium

VALTIO JA KANSA liitetään automaattisesti yhteen. Valtioita on maapallolla 168, mutta erillisiä kansoja jopa 5000. Kansallisvaltioita sanan varsinaisessa merkityksessä on häviävän pieni osa: monikansalliseksi lasketaan 95 prosenttia valtioista. Neljanteen maailmaan kuuluu alueita ja kansoja sekä ensimmäisen, toisen että kolmannen maailman sisältä. Myös kulttuuriset vähemmistöt, joilla on oma valtio jossain muualla, esimerkiksi tur-

kilaiset Saksassa, tai valtakulttuuriin kuuluvat mutta autonomisuuteen pyrkivät paikallisyhteisöt ovat neljännen maailman kansalaisia.

Neljanteen maailmaan kuuluu kolmasosa maailman väestöstä ja puolet maapinta-alasta. Termi yhdistää niin saamelaisia, virolaisia kuin Amerikan intiaanejakin.

TALOUDELLISEN KASVUN oletetaan luovan edellytykset kehitykselle. Suomella onkin viimeisen parin vuoden aikana katsottu menevän Nokian johdolla kansantaloudellisesti paremmin kuin koskaan, ja työttömyys on eri tahojen mukaan kääntynyt laskuun. Takaako Suomen taloudellinen kasvu sitten elintason nousun kaikille?

Kehityksen taloustieteessä on uskottu tuotannon ja kulutuksen lisäämiseen, jotka puolestaan lisäävät työllisyyttä ja parantaisivat yleistä elintasoja. Tämä on osoittautunut mahdottomaksi yhtälöksi ainakin Suomessa. Vaikka sekä tuotanto että yksityinen ja julkinen kulutus on kasvanut 1990-luvun alun laman jälkeen tasaisesti, työttömien osuus väestöstä on Suomessa yksi Euroopan korkeimpia.

Myös teknologian merkitystä talouskasvuun on korostettu, samoin tiedon lisäämistä inhimillisen pääoman kartuttamiseksi. Ristiriitaisia tuloksia on löydetävissä eri puolilta maailmaa: nämäkään

tekijät eivät ole auttaneet elintasoja nousuun köyhissä maissa. Huipputeknologia ja yksi maailman parhaista koulutusjärjestelmistä eivät ole auttaneet myöskään yhteiskunnallisen eriarvoistumisen pysäyttämistä Suomessa.

Suomalaiset ovat vuosia katsoleet kuuluvansa ensimmäiseen, hyvinvoivaan maailmaan, mutta asia ei ole näin yksinkertainen. Positiivisesta talouskehityksestä huolimatta kansalaisten väliset tuloerot ovat kasvaneet ja pitkäaikaistyöttömien, ylivelkaantuneiden ja köyhien määrä lisääntynyt. Maailmanlaajuisestikin nykyinen talouskehitys on jyrkettänyt vastakohtia rikkaiden ja köyhien välillä.

NELJÄNNEN MAAILMAN muodostavat kaikki nykyisen teknologisen taloudellisen kehityksen ulkopuolelle jäävät ihmiset. Tällaisia ihmisiä ovat ne, joilla ei ole rahaa eikä tietotaitoa tai joiden työvoimaa ei muuten tarvita. Näitä ihmisiä löytyy Suomestakin. He eivät ole pelkästään maahanmuuttajia: vaikka maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt, on Suomi edelleen Euroopan homogeenisimpiä maita. He ovat niitä, jotka eivät ole halustaan huolimatta pysyneet kehityksen vauhdissa. Neljäs maailma erottuu Suomen rajojen sisäpuolella myös alueellisesti:

Itä- ja Pohjois-Suomen työttömyysluvut ovat täysin eri luokkaa muun maan kanssa.

Ensimmäinen maailma hyötyy nykyisestä kehityksestä, mutta neljänneltä maailmalta länsimaatkaan eivät voi ummistaa silmiään. Tällä kertaa se ei ole jotain jossain kaukana: neljäs maailma elää ja kehittyy meidän hyvinvointimme sisällä. Se ei ole pelkkiä

kauhukuvia televisiossa, se kävelee meitä vastaan joka päivä.

JOKAISELLA ON Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeusjulistuksen mukaan oikeus riittävään elintasoon, koulutukseen, työhön ja sosiaaliturvaan. Kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt ovat lisänneet myö-

hemmin listaan oikeuden vapauteen syrjinnästä ja kehityksestä syrjäytymisestä. Voidaankin puhua sosiologisesta nälästä tai puutteesta, joka johtuu rakenteellisesta epäoikeudenmukaisuudesta. Pelkkä kansalais- tai poliittisten oikeuksien toteutuminen ei riitä, vaan on taattava yhdistelmä kaikkia ihmisoikeuksia, mukaan lukien taloudellinen ja yhteiskunnallinen asema.

Kyse ei ole pelkästään taloudellisesti köyhistä yhteiskunnista vaan yksittäisen ihmisen puutteellisista osallistumisen mahdollisuuksista.

” Neljännen maailman kansalainen ei ole aina siirtolainen, mutta omassa maassaan ulkopuolinen.

